

Bakalářská práce

2012

Ing. Květa Bilanská

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Pedagogická fakulta

Katedra pedagogiky

Bakalářská práce

JAZYKOVÉ VZDĚLÁVÁNÍ V ZAHRANIČÍ

Vedoucí práce: doc. PaedDr. Petr Urbánek, Dr.

Autor práce: Ing. Květa Bilanská

Obor: Učitelství odborných předmětů (Bc. studium kombinované)

Ročník: III.

2012

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě - v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných pedagogickou fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

11. března 2012

.....

podpis

Poděkování

Děkuji vedoucímu bakalářské práce doc. PaedDr. Petru Urbánkovi, Dr.
za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

Abstrakt

Jazykovému vzdělání je v současné době kladen stále větší důraz. Angličtina je jedním z nejvíce preferovaných vyučovacích jazyků nejen v Evropě, ale i v České republice. Globalizace světa přináší stále větší tlak na standardizaci výuky cizích jazyků. Sjednocování stylu a způsobu výuky v Evropě a ve světě přináší i svá negativa a to je např. potlačení výuky jiných jazyků než angličtiny.

Bylo vytvořeno několik dokumentů, které se zaměřují na analýzu a tvorbu doporučení pro výuku jazyků. V Evropě je nejvýznamnějším dokumentem Společný evropský referenční rámec pro jazyky, který stanovuje stupně znalosti cizích jazyků na A, B a C a dále popisuje, jakou úroveň by měli studenti mít po absolvování konkrétních ročníků školy. Jedním z nástrojů podporující výuku cizích jazyků ve školách je vzdělávání typu CLIL (výuka odborného předmětu prostřednictvím cizího jazyka).

Během historie byly srovnávány různé styly a postoje k výuce nejen cizích jazyků v různých zemích. K tomu účelu vznikla srovnávací pedagogika, která mapuje a komparuje jednotlivé vzdělávací systémy. Po druhé světové válce vzniklo mnoho organizací zabývajících se srovnávací pedagogikou.

Různé státy mají rozdílné požadavky pro učitele cizích jazyků. Česká republika vychází z jazykové politiky Evropské Unie. Cílem Evropské unie v rámci politiky v oblasti vzdělávání a odborné přípravy tedy je, aby každý občan EU kromě svého mateřského jazyka ovládal dva další jazyky. K dosažení tohoto cíle se mají děti ve škole od raného věku učit dvěma cizím jazykům. Česká republika je ve svém postoji k výuce cizích jazyků na obdobné úrovni jako většina evropských států. S výukou cizích jazyků se v ČR povinně začíná ve 3. třídě základní školy.

Klíčová slova

Jazykové vzdělávání, společný evropský referenční rámec pro jazyky, národní plán výuky cizích jazyků, vzdělávání typu CLIL, srovnávací pedagogika, organizace srovnávací pedagogiky, učitelé cizích jazyků

Abstract

Language education is getting more and more important nowadays. English is one of the most favored languages in the world and in the Czech Republic as well. World globalization brings more pressure to standardize language education. Unification of the style and teaching way in Europe and all around the world has some negatives, for example suppress of teaching another languages then English.

A few documents focusing the analyses and creation recommendation for language teaching have been made. The most important document in Europe is Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment (CEFR) which determine knowledge of language to A, B and C and also describe which level should a student have after completing each school year. One of the instruments supporting language education is CLIL (Content and language integrated learning).

Different teaching styles and attitudes had been compared during history. Comparative pedagogy has been established for this purpose. Comparative pedagogy is mapping and comparing particular education systems. A lot of organizations interested in comparative pedagogy have been established after the Second World War.

Different states have distinct requirements for language teachers. The Czech Republic bases its language education policy on EU. EU's goal is that all its citizens should be multilingual. This means that beside the native tongue people should speak two foreign languages. The Czech Republic is on the similar level as the majority of Europe. Pupils start to learn foreign language in the third class of the basic school.

Key words

Language education, Common European Framework of Reference for Languages, comparative pedagogy, National plan for language education, language teachers, Content and language integrated learning

Obsah

1. Úvod	9
1.1. Cíl bakalářské práce	10
1.2. Historický a geografický pohled na jazyky	11
1.3. Postavení angličtiny ve světě	11
1.4. Jazykové vzdělávání	12
1.5. Důležitost studia cizích jazyků v současnosti	13
2. Vymezení základních pojmů	14
2.1. Společný evropský referenční rámec pro jazyky	14
2.1.1. Úrovně dle SERRJ	15
2.2. Národní plán výuky cizích jazyků	19
2.3. Tematická zpráva: souhrnné poznatky o podpoře a rozvoji výuky cizích jazyků v předškolním, základním a středním vzdělávání v období let 2006-2009	19
2.4. Rozvojové programy ve vzdělávání	20
2.5. Vzdělávání typu CLIL	20
3. Metodika šetření	23
4. Srovnávací pedagogika	24
4.1. Definice	24
4.2. Vývoj srovnávací pedagogiky	25
4.3. Zdroje pro srovnávací pedagogiku	25
4.3.1. Srovnávací pedagogika v ČR	26
4.3.2. Srovnávací pedagogika ve světě	26
4.3.3. Srovnávací pedagogika v Evropě	27
5. Česká republika - vzdělávání v oblasti cizích jazyků	30
5.1. Současnost	30
5.2. Učitelé cizích jazyků v ČR	31
5.2.1. Zákon o pedagogických pracovnících	31
5.2.2. Personální zajištění výuky cizích jazyků v ČR	32

5.2.3. Pedagogické vzdělání v oblasti cizích jazyků	33
6. Popis jednotlivých států	35
6.1. Irsko	35
6.1.1. Obecná charakteristika Irska	35
6.1.2. Důvod zvolení Irska	36
6.2. Finsko	36
6.2.1. Obecná charakteristika Finska	36
6.2.2. Důvod zvolení Finska	37
6.3. Slovensko	38
6.3.1. Obecná charakteristika Slovenska	38
6.3.2. Důvod vybrání Slovenska.	39
6.4. Rakousko	39
6.4.1. Obecná charakteristika Rakouska	39
6.4.2. Důvod zvolení Rakouska	40
7. Analýza a diskuze dat ke srovnání výše uvedených zemí	41
8. Srovnání parametrů vybraných zemí	42
8.1. Srovnání dílčích parametrů	43
8.2. Platy pedagogických pracovníků	45
9. Závěr / Summary	51
10. Seznam literatury	55

1. Úvod

„Kolik jazyků znáš, tolikrát jsi člověkem“.

Proč je v současné době důležité umět cizí jazyk a jaké jazyky by se měly vyučovat na českých a zahraničních školách, aby byl přínos pro lidstvo nejefektivnější? Jaké by měly být požadavky pro učitele cizích jazyků v Česku a jiných zemích? Měly by být určeny standardy pro učitele cizích jazyků srovnatelné ve všech zemích? Nejen tyto, ale i další otázky budu podrobněji analyzovat v mojí práci.

Nejdříve je zanalyzován historický a geografický pohled na jazyky s přihlédnutím k postavení angličtiny ve světě a v ČR. Angličtina a její rozšíření nemá v historii jazyků obdoby a proto je důležité uvědomit si její důležitost ve výuce cizích jazyků. Zvyšující se podíl výuky angličtiny na všech typech škol, zvyšuje i nároky na počet kvalifikovaných učitelů pro výuku angličtiny. V následujících kapitolách se podrobněji zaměřuji na výuky jazyků z historického pohledu. Na toto téma je navázáno a podrobněji popsáno v druhé polovině práce.

Jako teoretický základ je důležité vymezit základní pojmy, které se týkají vyučování cizích jazyků. Mezi tyto pojmy patří především **„Společný evropský referenční rámec pro jazyky“**, který je v současné době hlavním evropským dokumentem popisující standardy při výuce jazyků. Pro Českou republiku jako člena Evropské Unie je tento dokument velmi důležitý. V této souvislosti je také dobré poznamenat pozitiva a negativa standardizace a globalizace Evropy a světa, na které má vliv také normování a sjednocování školské výuky rozdílných zemí. Jedním z dalších důležitých pojmů ve výuce cizích jazyků je **„Vzdělávání typu CLIL“**, které je v současné době také hojně diskutováno a slouží jako jeden z nástrojů podpory výuky cizích jazyků na školách. Mezi základní pojmy jsem dále zařadila popis základních národních dokumentů, které výuku cizích jazyků vymezují a hodnotí v České republice.

Před vlastní deskripcí a analýzou vybraných parametrů jsou uvedeny metody, které byly použity v mé bakalářské práci. Jako zdroj informací a podkladů pro vytváření norem a standardů slouží **„komparativní pedagogika“**. Definice a stručné představení srovnávací pedagogiky je součástí teoretické části. V teoretické části jsou

také uvedeny některé mezinárodní organizace, jejichž studie slouží jako cenné zdroje pro srovnávání jednotlivých vzdělávacích systémů a to jak v Evropě, tak i ve světě.

Praktická část práce je zaměřena na popis a srovnání některých států Evropy s Českou republikou. Výuka cizích jazyků v České republice je popsána podrobněji se zaměřením na legislativu, počty studentů cizích jazyků, kvalifikační požadavky pro učitele cizích jazyků a některé další parametry. Dále jsou vybrány země Evropy, které by mohly mít podobné podmínky pro výuku cizích jazyků. Poslední část mé práce je pak srovnání některých parametrů jednotlivých zemí, diskuze a shrnutí získaných informací spolu s některými pozitivními doporučeními týkající se přípravy budoucích učitelů cizích jazyků, které by mohli být teoreticky aplikovány i v České republice. Samozřejmě je pochopitelné, že vývoj a tvorba norem pro výuku je velmi složitým procesem, proto lze jen teoreticky shrnout, jaké řešení pro zefektivnění přípravy učitelů bych viděla já na základě získaných informací a jejich analýzy.

1.1. Cíl bakalářské práce

Cílem mé bakalářské práce je komparace vybraných českých a zahraničních dat k vyučování cizích jazyků v základním proudu vzdělávání. Podkladem pro naplnění cílů budou studie publikované v tištěné a elektronické podobě, dalšími podklady budou údaje statistických ročenek. Vzhledem k tomu, že údaje vztahující se k České republice jsou snáze dostupné, bude i České republice věnováno více pozornosti. Hlavním cílem pak budou analýzy zjištěných dat z českých a zahraničních zdrojů jejich srovnání a interpretace. Dílčím cílem bakalářské práce je analýza přípravy učitelů na budoucí dráhu pedagoga v oblasti výuky cizích jazyků. Naplnění tohoto dílčího cíle bude probíhat obdobně jako naplnění hlavního cíle bakalářské práce. Vzhledem k tomu, že jazykové vzdělání je obor značně komplexní nebylo možné v mé bakalářské práci věnovat tak velkou pozornost, jakou by si bezesporu zasloužily, jednotlivým oblastem vztahující se k výuce cizích jazyků jak v České republice, tak v zahraničí. Bakalářskou práci jsem zpracovala jako komplexní náhled na problematiku jazykového vzdělání na školách v ČR a zahraničí. Větší důraz byl kladen na problematiku učitelství cizích jazyků, tak aby byl cíl práce naplněn.

1.2. Historický a geografický pohled na jazyky

Každá světová říše je vždy především říší jazyka. Jazyk a způsob komunikace vytváří úroveň populace. Při podrobnější analýze historie světových jazyků lze vidět vývoj a rozšíření jazyků. Z historického pohledu k rozšíření jazyků docházelo především migrací obyvatelstva a kolonizací nových území. Evropa hrála v rozšíření jazyků ve světě velmi důležitou roli. Mnoho jazyků, kterými se hovoří na jiných světadílech, má své kořeny v Evropě. Jedním příkladem může být angličtina v Americe a Austrálii, která částečně nebo úplně vytlačila jazyky původní. Také španělština a portugálština se velmi silně zakořenily v Jižní Americe, francouzština v Africe. Zajímavostí je, že němčina a holandština se, přestože i tyto země měly své kolonie ve světě, téměř nerozšířily. V historii bylo mnoho velmi důležitých jazyků, které vytlačily jazyky nové. Můžeme připomenout například latinu, která je v současné době jazykem mrtvým, to znamená, že nemá žádné rodilé mluvčí. Pokud ale vezmeme latinu jako základ některých jejích moderních forem (španělština, portugálština, francouzština, italština, rumunština a mnohých dalších) dostala by se latina na lepší pozici než má v současné době angličtina.

1.3. Postavení angličtiny ve světě

Postavení angličtiny je v současné době na svém vrcholu. Na světě je přibližně 500 milionů lidí hovořící anglicky jako svůj první (resp. druhý jazyk). Prvním světovým jazykem je čínština (mandarínština) s cca 1000 miliony mluvčích. Tyto čísla ovšem nezahrnují ty obyvatele Země, kteří jsou schopni se daným jazykem dorozumět, přestože to není jejich rodný jazyk. Pak lze laicky předpokládat, že angličtinou se jako cizím jazykem dorozumí více lidí než čínštinou a to i s přihlédnutím na poměrně snadné gramatické základy angličtiny. Nicméně již v současné době jsou některé národy, které angličtinu jako komunikační prostředek odmítají. Někteří jazykovědci již předpovídají angličtině podobný osud, jako postihl latinu. Vývoj jazyků je velmi dlouhodobý, a proto je předpokladem, že ještě mnoho let bude angličtina velmi důležitým světovým jazykem.

(Čerpáno: N.Ostler, Říše slova, 2007)

1.4. Jazykové vzdělávání

V 17. století se český pedagog Jan Amos Komenský zabýval výukou cizích jazyků a vysvětloval využitelnost jednotlivých jazyků při komunikaci. Ve své knize *Velká didaktika* (1957) psal: „*Proč se musíme učit jazykům? A kterým? Máme se učit ne všem jazykům, což je nemožné, ani ne mnohým, což je neužitečné, nýbrž pouze potřebným. Potřebné pro domácí život jazyk mateřský, pro styky se sousedy sousední jazyky, jako je jazyk německý ... K četbě knih vědecky psaných je potřebný jazyk latinský, pro filozofy a lékaře řecký a arabský, pro teology řecký a hebrejský.*“ (Citace: Jan Amos Komenský in Jan Průcha, 2010, str.108)

Můžeme se zamyslet nad výše uvedenou citací a popřemýšlíme nad tím, jaké jazyky jsou v současné době nejdůležitější právě pro nás Čechy. Z hlediska sousedních jazyků lze hovořit o němčině, která pro Jihočechy bezesporu jedním z potřebných jazyků je. Přestože výuka němčiny je na základních školách a většině středních škol za angličtinou na druhém místě. Dalšími sousedy jsou pro nás Slováci a Poláci. Slovenštinu vzhledem k její podobnosti s češtinou není třeba vyučovat z mého pohledu. Přesto i v dnešní době se setkáváme s mladými Čechy, kteří slovenštině nerozumí. Polština je pak důležitým komunikačním nástrojem na Česko-Polských hraničních oblastech.

K četbě odborných textů a prací je pak rozhodně nejdůležitějším jazykem angličtina. Jaké další jazyky jsou pro nás Středoevropany důležité?

Po druhé světové válce byla povinně zavedena ruština a někteří žáci se s žádným jiným cizím jazykem ani neselekávali. Od roku 1990 byl zaveden systém svobodného výběru cizího jazyka. Avšak v českém vzdělávacím systému byl nedostatek kvalifikovaných učitelů pro výuku jiných cizích jazyků než ruštiny. Po revoluci v roce 1989 mezi nejvíce volené cizí jazyky patřila němčina a angličtina. V současné době je angličtina nejvíce preferovaným cizím jazykem. I toto ovšem má svá negativa. Stav výuky na českých základních školách je dále podrobněji popsán v charakteristice České republiky.

1.5 Důležitost studia cizích jazyků v současnosti

Česká republika jako člen Evropské Unie se zavázala k plnění cílů jazykové politiky EU. „Cílem jazykové politiky Evropské unie je podporovat výuku a studium cizích jazyků v EU, a vytvářet příznivé jazykové prostředí pro jazyky všech členských států. Znalost cizího jazyka je považována za jednu ze základních schopností, kterou by měl každý občan EU získat, aby zlepšil své možnosti, pokud jde o vzdělání a zaměstnání v rámci evropské vzdělávací se společnosti, zejména využíváním práva na svobodu pohybu osob. Znalost cizího jazyka je rovněž považována za velmi důležitou při podporování kulturní výměny a osobního rozvoje“.

„Cílem Evropské unie v rámci politiky v oblasti vzdělávání a odborné přípravy tedy je, aby každý občan EU kromě svého mateřského jazyka ovládal dva další jazyky. K dosažení tohoto cíle se mají děti ve škole od raného věku učit dvěma cizím jazykům“

(Citace: Evropský parlament, Jazyková politika, 2012, dostupné na <http://circa.europa.eu>)

- Pokud tedy budeme vycházet z cílů EU, které se ČR zavázala plnit, je zde zřetelný zvyšující se požadavek, aby občané byli schopní komunikovat v cizích jazycích. Při učení se cizím jazykům, ale nelze přihlížet jen k nějakému nařízení EU a v něm stanovené „povinnosti“ každého občana ovládat dva cizí jazyky.
- Studium cizích jazyků především podněcuje žáky k rozšiřování svých společenských a kulturních obzorů a potažmo i k rozvoji jejich osobnosti.
- Rozšiřující se výuka v oblasti cizích jazyků by proto neměla být brána jako nějaké „nutné zlo“, ale především jako forma osobního růstu žáků s možností využití znalostí v budoucnosti každého jedince.
- Dobrý pedagog cizích jazyků by měl žáky motivovat ke studiu a představit jim možnosti, jak svůj život mohou obohatit právě znalostí cizích jazyků. A dále jim ukázat jak mohou jazyk využít v budoucím životě.
- **Jak důležitá je pro kariéru znalost cizích jazyků?** Komunikativní znalost angličtiny dnes požadují od vysokoškolských absolventů snad všechny firmy na českém trhu práce, znalost druhého cizího jazyka je většinou konkurenční výhodou.
- V současné době se zvyšuje poptávka zaměstnavatelů po „netradičních“ jazycích – např. korejština, čínština, švédština.

2. Vymezení základních pojmů

Při výuce cizích jazyků je třeba zohlednit historické i geografické předpoklady, současný politický a kulturní stav každé země, tak aby se každý vzdělávací systém poskytl svým obyvatelům co možná nejlepší podmínky pro vzdělání v oblasti výuky cizích jazyků a potažmo i nejlepší obory pro budoucí pedagogy cizích jazyků. Proto jedním z hlavních pojmů je Společný evropský referenční rámec pro jazyky. Z národních dokumentů je pak důležitý Národní plán výuky cizích jazyků a Tematická zpráva: Souhrnné poznatky o podpoře a rozvoji výuky cizích jazyků v předškolním, základním a středním vzdělávání v období let 2006-2009. Rozvojové programy jsou jedním z nástrojů evropské politiky podporující vzdělávání učitelů v oblasti cizích jazyků. Do základních pojmů jsem zároveň zařadila také vzdělávání typu CLIL, které patří mezi jednu z moderních forem podporující výuku cizích jazyků.

2.1. Společný evropský referenční rámec pro jazyky

„Společný evropský referenční rámec (SERRJ) poskytuje základ pro vypracování jazykových sylabů, směrnic vývoj kurikulí, zkoušek, učebnic atd. v celé Evropě. Popisuje, co se musí studenti naučit, aby užívali jazyka ke komunikaci, a jaké znalosti a dovednosti musí rozvíjet, aby byli schopni účinně jednat. Popis se rovněž týká kulturního kontextu, do něhož je jazyk zasazen. Rámec také definuje úroveň jazyka, které umožňují měřit pokrok studentů v každém stádiu učení se jazyku a v průběhu celého života studenta.“

(Citace: Společný evropský referenční rámec pro jazyky, 2002 str.1)

SERRJ v oblasti cizích jazyků definuje šest kategorií podle úrovně znalosti cizího jazyka. Jsou to kategorie A1, A2, B1, B2, C1, C2. Jednotlivé kategorie zohledňují úroveň porozumění při poslechu a porozumění textu, schopnosti konverzace a samostatné ústní interakce a kvality písemného projevu žáka. Studenti cizích jazyků tak mohou cestovat do Evropy s jazykovým pasem či diplomem z jazykové školy, který obsahuje datum a úroveň žáka dle SERRJ. V současné době jsou již běžné jazykové učebnice, které uvádí referenční úroveň, jakou žák bude po nastudování učebnice mít.

2.1.1. Úrovně dle SERRJ

Uživatel základů jazyka: A (začátečník)

A1

- Úroveň začátečníků, kteří rozumí větám a slovům týkajícím se jejich osoby a jejich okolí
- Rozumí známým každodenním výrazům a zcela základním frázím, jejichž cílem je vyhovět konkrétním potřebám, a umí tyto výrazy a fráze používat.
- Umí představit sebe a ostatní a klást jednoduché otázky týkající se informací osobního rázu, např. o místě, kde žije, o lidech, které zná, a věcech, které vlastní, a na podobné otázky umí odpovídat.
- Umí vyplňovat krátké formuláře dotazující se na jejich osobu.
- Sami dokážou vyjádřit pouze základní myšlenky o své osobě slovními spojeními, která znají ze studia.
- Dokáže se jednoduchým způsobem domluvit, mluví-li partner pomalu a jasně a je ochoten mu/jí pomoci.

Odovídající jazykové zkoušky například:

Angličtina: City & Guilds Preliminary

Němčina: Goethe institut Start Deutsch 1

Francouzština DELF A1 Diplôme élémentaire de langue française A1

A2

- Zahrnuje užívání každodenních zdvořilostních frází.
- Studenti této úrovně rozumí větám a často používaným výrazům vztahujícím se k oblastem, které se ho/jí bezprostředně týkají (např. základní informace o něm/ní a jeho/její rodině, o nakupování, místopisu a zaměstnání).
- Mohou číst jednoduché texty a orientují se v např. v jídelních lístcích.
- Jsou schopni jednoduše konverzovat a sdělovat informace o své osobě, ptát se na ostatní.
- Užít částečně minulého času.
- Umí jednoduchým způsobem popsat svou vlastní rodinu, bezprostřední okolí a záležitosti týkající se jeho/jejích nejnáléhavějších potřeb.
- Umí psát jednoduché dopisy o své osobě.

Odpovídající jazykové zkoušky například:

Angličtina: Cambridge ESOL KET, City & Guilds Access A2

Němčina Goethe institut Start Deutsch 2

Francouzština DELF A2 Diplôme élémentaire de langue française A2

Samostatný uživatel: B (středně pokročilý)

B1

- Studenti této úrovně rozumí řeči týkající se běžných témat, se kterými se pravidelně setkává v práci, ve škole, ve volném čase atd., dokáží sledovat hlavní myšlenky v rozhovoru a klást dotazy.
- Rozumí textům obsahujícím povídky, události při použití základních komunikačních slovníček.
- Dorozumí se v běžných životních situacích a mohou volně diskutovat o tématech, která jsou jim známá.
- Mohou vyprávět a líčit své touhy; mohou psát texty z oblasti svých zájmů či dopisy s použitím podmiňovacího způsobu.
- Umí si poradit s většinou situací, jež mohou nastat při cestování v oblasti, kde se tímto jazykem mluví.
- Umí napsat jednoduchý souvislý text na témata, která dobře zná nebo která ho/ji osobně zajímají.
- Dokáže popsat své zážitky, události, sny, naděje a cíle a umí stručně vysvětlit a odůvodnit své myšlenky, názory a plány.

Odpovídající jazykové zkoušky například:

Angličtina: Cambridge ESOL PET, BEC (Business English Certificate) Preliminary, City & Guilds Achiever

Němčina Goethe institut Zertifikat Deutsch B1

Francouzština DELF B1 Diplôme élémentaire de langue française B1

Osvědčení o znalosti jazyka

B2

- Dokáže porozumět hlavním myšlenkám složitých textů týkajících se jak konkrétních, tak abstraktních témat včetně odborně zaměřených diskusí ve svém oboru.

- Mohou též číst prózu psanou aktuálním jazykem.
- Dokáží rozvést diskuzi a obratně svými příspěvky navazují na výroky ostatních mluvčích.
- Dokáže se účastnit rozhovoru natolik plynule a spontánně, že může vést běžný rozhovor s rodilými mluvčími, aniž by to představovalo zvýšené úsilí pro kteréhokoliv účastníka interakce.
- Umí napsat srozumitelné podrobné texty na širokou škálu témat a vysvětlit své názorové stanovisko týkající se aktuálního problému s uvedením výhod a nevýhod různých možností.

Odpovídající jazykové zkoušky například:

Angličtina: Cambridge ESOL FCE, City & Guilds Communicator

Němčina: Goethe zertifikat B2

Francouzština DELF B2 Diplom élémentaire de langue française B2

Státní jazyková zkouška - základní

Zkušený uživatel: C (pokročilý)

C1

- Rozumí i nestrukturovanému projevu.
- Orientují se v pořadech rádia a televize.
- Rozumí širokému rejstříku náročných a dlouhých textů a rozpozná implicitní významy textů.
- Rozumí a vcit'ují se do literárních textů, rozumí odborným textům.
- Umí se plynule a pohotově vyjadřovat bez zjevného hledání výrazů.
- Umí jazyka užívat pružně a efektivně pro společenské, akademické a profesní účely.
- Umí vytvořit srozumitelné, dobře uspořádané, podrobné texty na složitá témata, čímž prokazuje ovládnutí kompozičních útvarů, spojovacích výrazů a prostředků koheze.

Odpovídající jazykové zkoušky například:

Angličtina: Cambridge ESOL CAE, BEC (Business English Certificate) Higher

Němčina: Goethe zertifikat C1

Francouzština DALF C1 - Diplome approfondi de langue française C1

Státní jazyková zkouška všeobecná

C2

- Po krátkém přizpůsobení rozumí bez obtíží rodilým mluvčím hovořícím o jakémkoliv tématu.
- Jsou schopni číst složité texty i literární díla a pojednání s abstraktním zabarvením.
- Při konverzaci vyjadřují jemné významové odstíny, používají idiomatické vazby.
- Pokud něco nedokáží vyjádřit, bez problémů to obchází jinou formulací, bez narušení hovoru.
- Dokáže shrnout informace z různých mluvených a psaných zdrojů a přitom dokáže přednést polemiku a vysvětlení v logicky uspořádané podobě.
- Dokáže se spontánně, velmi plynule a přesně vyjadřovat a rozlišovat jemné významové odstíny dokonce i ve složitějších situacích.

Odpovídající jazykové zkoušky například:

Angličtina: Cambridge ESOL CPE, City & Guilds Mastery

Němčina: Goethe institut ZOP Zentrale Oberstufenprüfung

Francouzština DALF C2 - Diplome approfondi de langue française C2

Státní jazyková zkouška speciální pro obor tlumočnický

Státní jazyková zkouška speciální pro obor překladatelský

Ucelený seznam jazykových zkoušek včetně institucí, kde lze danou zkoušku v České republice absolvovat je k dispozici na stránkách Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. (www.msmt.cz, aktualizace k datu: 4.5.2011)

- Dle uvedené stupnice lze zvolit předpokládanou úroveň, kterou by měl student mít po absolvování konkrétního ročníku školy.
- Na příklad po absolvování základní školy by student měl dosáhnout úroveň A2, kdy při konci prvního stupně základní školy by student byl schopný komunikovat na úrovni A1 Společného evropského referenčního rámce.

(Čerpáno: Společný evropský referenční rámec pro jazyky, 2002; internetové stránky Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy: www.msmt.cz)

2.2. Národní plán výuky cizích jazyků

Národní plán výuky cizích jazyků stanovuje obecné cíle a postupy jak těchto cílů dosáhnout v oblasti vzdělávání v cizích jazycích na různých úrovních škol počínaje MŠ. Tento akční plán se také soustředí na vzdělávání učitelů a jak dosáhnout potřebného množství kvalifikovaných učitelů. Dle národního plánu: *„Nabídka jazykového vzdělávání vyžaduje dostatečný počet kvalitních učitelů cizích jazyků. Tento úkol stojí na prvním místě realizace celého plánu. Problematiku dostatečného počtu učitelů cizích jazyků vyřeší zvýšení počtu a rozmanitosti studijních programů fakult vzdělávajících učitele a přijímání většího počtu uchazečů zejména do kombinovaného studia.“*

(Citace: Národní plán výuky cizích jazyků, 2006, str. 2; dostupné na www.msmt.cz)

2.3. Tematická zpráva: souhrnné poznatky o podpoře a rozvoji výuky cizích jazyků v předškolním, základním a středním vzdělávání v období let 2006-2009

Česká školní inspekce vydává tematické zprávy každé tři roky. Tematická zpráva za období 2006-2009 byla vydána v únoru 2010. Tato zpráva zjišťuje a hodnotí úroveň jazykového vzdělání na všech stupních škol.

„Při srovnání priorit jazykového vzdělávání vychází Česká republika z jazykové politiky Rady Evropy a Evropské komise.“

(Citace: Tematická zpráva: souhrnné poznatky o podpoře a rozvoji výuky cizích jazyků v předškolním, základním a středním vzdělávání v období let 2006-2009, 2010, str. 3; dostupné na www.csicr.cz)

- Zpráva přišla také se závěrem, že kvalifikovaní učitelé využívají metody a formy výuky, které jsou hodnoceny jako vynikající oproti učitelům nekvalifikovaným, kteří používali formy a metody výuky plně neodpovídající obsahu a cíli vyučovacích hodin.
- Jedním z kritických závěrů této zprávy je absence komplexního vyhodnocování dosažení stanovených cílů a nejasná formulace politiky jazykového vzdělání v České republice.

2.4. Rozvojové programy ve vzdělávání

Rozvojové programy ve vzdělávání mají za cíl poskytnout podporu učitelům cizích jazyků na 1. stupni základních škol a tím zvýšit vzdělanostní úroveň žáků. V roce 2006 byl vyhlášen program MEJA (Rozvojový program metodické a jazykové přípravy pro učitele 1. stupně ZŠ bez odborné kvalifikace pro výuku cizích jazyků a jazyková příprava pro učitele MŠ. Program MEJA byl financován z prostředků státního rozpočtu. Další rozvojové programy jsou zaměřené například na výuku méně vyučovaných cizích jazyků nebo jazyků regionálních menšin. Seznam rozvojových programů a podrobné informace k těmto programům jsou k dispozici na stránkách Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy.

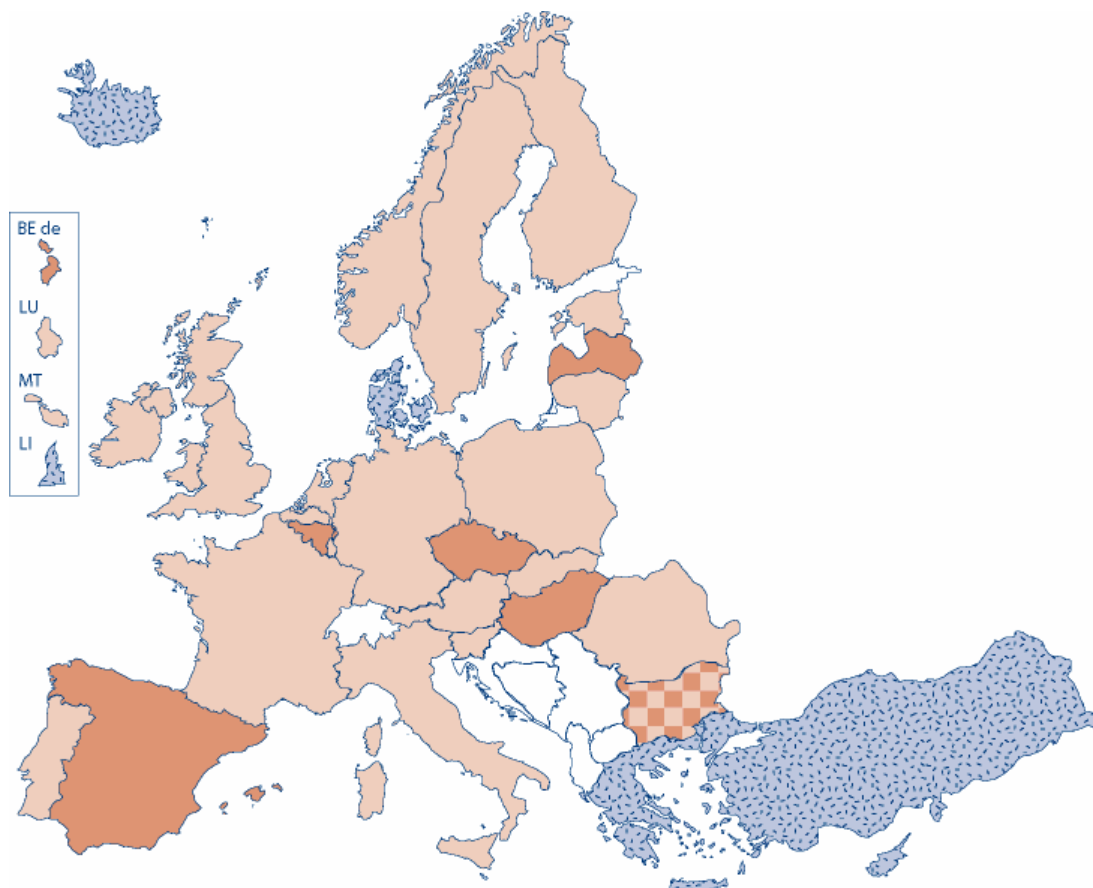
(Čerpáno: internetové stránky Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy: www.msmt.cz)

2.5. Vzdělávání typu CLIL

CLIL je **Integrovaná výuka předmětu a cizího jazyka** (často též označovaná anglickou zkratkou **CLIL**, tj. *content and language integrated learning*). Jedná se o vyučovací metodu, kdy je předmět (např.: zeměpis, dějepis, matematika, apod.) ve škole vyučován prostřednictvím cizího jazyka.

- CLIL je jeden ze zásadních cílů evropského jazykového vzdělávání.
- Princip CLIL se v současné době realizuje v několika českých základních a středních školách a dostává se do povědomí veřejnosti.
- Výzkumný ústav pedagogický vydal sborník z konference CLIL, který si klade za cíl metodu CLIL ještě více podpořit a zprostředkovat učitelům poznatky a zkušenosti přednášejících, lektorů i účastníků, které byly na konferenci prezentovány.
- Pedagogický přístup CLIL by měl být i v budoucnu dále podporován a to zejména zařazením dalšího povinného cizího jazyka na ZŠ, který by se mohl zavést již ve školním roce 2012/2013. Diskuze je stále nad vzděláním a kompetencí učitelů pro CLIL. „Zde se na základě zkušeností z již realizované výuky CLIL, ukazuje, že budoucnost je nejspíše tam, kde vyučující má požadované vzdělání jak v příslušném jazyce, tak i v odborném předmětu.“

Kvalifikace potřebné pro výkon učitelské profese v oblasti CLIL v primárním vzdělávání a ve všeobecném sekundárním vzdělávání pro rok 2006/07

Tmavě oranžovou jsou na mapě Evropy vyznačeny země, mající požadavek zvláštní kvalifikace vedle té základní pro učitele zapojené do CLIL.

Světle oranžově jsou pak označeny ty země, kde je postačují základní kvalifikace plně způsobilého učitele.

V zemích na mapě označených modře vzdělávání typu CLIL není zavedeno.

(Čerpáno: Integrovaná výuka cizího jazyka a odborného předmětu – CLIL, sborník z konference, 2011, dostupné na www.vuppraha.cz; Eurydice, 2008, str. 85, dostupné na www.eurydice.org)

- Z uvedené mapy vyplývá, že v přípravě na vyučování typu CLIL je Česká republika připravena a je, jak se zdá, o krok napřed před některými dalšími zeměmi.

- Systém výuky prostřednictvím CLIL je z mého pohledu velmi efektivní. Dokáže žákům přiblížit jazyk v jeho pravé podobě a absolventi jsou lépe připraveni pro běžnou komunikaci, protože už při výuce prostřednictvím CLIL musí pohotově reagovat a řešit otázky a problémy, které při výuce vyvstanou.
- Pravdou je, že někteří studenti nemají přílišný vztah ke gramatice a naopak výuka předmětu v cizím jazyce jim evokuje běžné používání jazyka při komunikaci a dorozumívání se, kde není brán tak velký ohled na jazykové chyby jako na ty faktické.
- Student se při této vyučovací metodě může lépe zapojit a bourat komunikační bloky, které někteří lidé mají, když se více bojí o to, že udělají gramatickou chybu a tak raději při běžné komunikaci vůbec nemluví, než by se té chyby dopustili.
- Učitel zapojený do CLIL by měl být dostatečný odborník jak v oboru, který vyučuje, tak v jazyce, ve kterém výuka probíhá.
- V české prostředí přístup CLIL nejčastěji využívá jako vyučovací jazyk angličtinu a němčinu.
- CLIL klade velké nároky na pedagogy, kteří jsou do tohoto programu zainteresováni.

3. Metodika šetření

Pro dosažení cíle bakalářské práce budou použity metody analýzy oficiálních dokumentů.

Z hlediska základních metod **srovnávací pedagogiky** je zde využita **deskripce a komparace**. Zde je uvedeno jak **kvantitativní srovnání** získaných dat, ale také **kvalitativní rozbor a analýza** získaných informací.

Stručnou charakteristiku srovnávací pedagogiky jako vědní disciplíny jsem zařadila do následující kapitoly.

Při srovnávání analýz jednotlivých studií dochází k propojení srovnávací pedagogiky jako vědního oboru s výzkumy sociologickými, demografickými a kulturními. V mé práci jsou uvedeny zdroje jak z výzkumů českých, tak evropský, další zdroje informací jsou čerpány ze statistických ročenek. Vybraná data jsou v následujících kapitolách analyzována a na základě jejich analýzy jsou vysvětleny rozdíly mezi vzdělávacími systémy, vyučovanými jazyky a požadavky pro kvalifikaci učitelů cizích jazyků.

Zdroje byly čerpány především z publikovaných studií Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, dále z českých zdrojů byly analyzovány statistické ročenky a obecné legislativní předpisy. Ze zahraničních zdrojů bylo čerpáno z publikací uveřejněných na internetových stránkách ministerstev jednotlivých států, které jsou podrobněji analyzovány. Dále byly přímo e-mailem kontaktovány odbory zabývající se vzděláváním v dané zemi pro upřesnění získaných informací. Dalšími důležitými zdroji byly oficiální publikace evropských institucí, které se zabývají vzděláváním. Přehled některých důležitých institucí jak evropských, tak mezinárodních je zmiňován v další kapitole.

Z hlediska výběru jednotlivých zemí, které se srovnávaly s Českou republikou, bylo přihlédnuto k tomu, aby srovnávání zemí mělo nějaký význam a šlo vyvodit závěr. Důvod zvolení každé jednotlivé země je uveden v kapitole s deskripcí jednotlivých zemí.

4. Srovnávací pedagogika

V České republice máme mnoho významných zástupců, kteří se věnují srovnávací pedagogice a potažmo i srovnáním českých vzdělávacích systémů s těmi zahraničními. V mé práci jsem jmenovala pouze dva zástupce, a to hlavně z toho důvodu, že jsem srovnávací pedagogiku chtěla představit jako vědní disciplínu a nikoli dělat podrobný rozbor všech osobností, které bezesporu svým působením velmi přispěli jak k založení odborných organizací, tak k rozvoji toho oboru.

4.1. Definice

Jedním z významných českých autorů, zabývajících se srovnávací pedagogikou a popisem vzdělávacích systémů v ČR a ve světě je bezesporu **Prof. PhDr. Jan Průcha, DrSc.**, který je také zakladatelem **České asociace pedagogického výzkumu** a působí v mezinárodních vědeckých organizacích a redakčních radách odborných časopisů.

Jan Průcha srovnávací pedagogiku definuje následovně:

Srovnávací pedagogika používá data z jedné nebo více zemí či regionů:

- a) *K popisu vzdělávacích systémů, jejich fungování a produktů*
- b) *K pomoci pro rozvoj vzdělávacích institucí a vzdělávací praxe*
- c) *K objasňování vztahů mezi vzděláváním a společností*
- d) *K formulování trendů vývoje vzdělávání platných obecně pro více zemí*

(Citace: Jan Průcha, 1999, str.29)

- Když se podíváme na jednotlivé body výše uvedené definice, zjistíme, že pro dobré fungování srovnávací pedagogiky je důležité mít přesné údaje a některé měřitelné indikátory, tak aby srovnávání bylo efektivní.
- V Evropě jsou tyto údaje shromažďovány institucí EACEA, která zahrnuje téměř celou Evropu.
- Zároveň je výhodou současné doby, že většina publikací a statistických ročenek je vedle domovského jazyka publikována také v angličtině.
- Nevýhodou současné doby by mohla naopak být globalizace, která stírá rozdíly mezi jednotlivými zeměmi a tím nastavuje jakousi stejnou úroveň, které není vždy vhodná a aplikovatelná v každé zemi.

4.2. Vývoj srovnávací pedagogiky

Dalším významnou osobností působící v oblasti srovnávací pedagogiky je **prof. PhDr. Eliška Walterová, CSc.**, která je ředitelkou **Ústavu výzkumu a rozvoje vzdělávání Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy v Praze**. Dle Elišky Walterové (Srovnávací pedagogika) lze vývoj rozdělit do 4 fází.

1. **Fáze laická:** V této fázi byla fakta zapisována cestovateli, vojevůdci, diplomaty, kteří vedle popisů svých zahraničních cest zároveň uváděli poznámky o výchově dětí. Tuto fázi můžeme datovat do konce 18. století až počátku 19. století. V této fázi byly zachyceny především exotické odlišnosti jednotlivých zemí.
2. **Fáze iniciační:** Počátkem 19. století již někteří cestovatelé vyjížděli výhradně za účelem zjišťování informací o vzdělávacích systémech. Zde jde již o cílené získávání informací, které byly podnětem pro rozvoj vzdělávání ve vlastní zemi.
3. **Fáze teoretická:** Od konce 19. století již vzdělávací systémy v rozvinutých zemích poměrně dobře fungovaly. V této fázi již začala být srovnávací pedagogika uznávanou vědní disciplínou a jsou zde i počátky mezinárodní spolupráce v oblasti komparace jednotlivých vzdělávacích systémů. Jak již vyplývá z názvu, hlavní důraz zde byl kladen na teorii a popis jednotlivých systémů.
4. **Fáze vědecká:** K významnému rozvoji srovnávací pedagogiky došlo po druhé světové válce. V období po druhé světové válce svět nabral zcela nový směr a bylo v tomto období založeno mnoho mezinárodních organizací.

(čerpáno: Eliška Walterová; 2006, str.46)

4.3. Zdroje pro srovnávací pedagogiku

Ve světě působí mnoho institucí, center a vědeckých týmů zabývajících se srovnávací pedagogikou. Mnoho z nich bylo založeno v druhé polovině dvacátého století. Pro názornost jsou níže popsány situace v ČR a některé mezinárodní instituce zabývající se srovnávací pedagogikou.

3.3.1. Srovnávací pedagogika v ČR

Srovnávací pedagogika v ČR své kořeny zapustila na konci 19.století, kdy byly podniknuty první cesty za účelem komparace univerzit v zahraničí a u nás.

*„Z dnešního pohledu je překvapující, že rozsáhlé podklady k budování srovnávací pedagogiky u nás nalézáme již v první české pedagogické encyklopedii nazvané *Stručný slovník pedagogický (1891–1909)*. Název byl nepatřičně skromný – nejednalo se totiž o žádné „stručné“ dílo, nýbrž o šestidílnou encyklopedii, která obsahuje také zhruba stovku poměrně rozsáhlých informativních statí o školství v zahraničí. Jsou mezi nimi popisy vzdělávacích systémů nejen ve většině evropských zemí, ale také v Argentině, Brazílii, USA, Japonsku, Austrálii, na Jávě, Madagaskaru aj., a dokonce je popsáno i regionální školství (slezské, šlesvicko-holštýnské, slovinské aj.). V mnoha případech jsou tyto informace doprovázeny statistickou dokumentací a také struktura statí překvapuje svou komplexností i dnes.“*

(Citace: Jan Průcha, 2006, str.25)

- Srovnávací pedagogika byla v období totalitního režimu velmi potlačena a to hlavně z důvodů, že bylo každé srovnávání „východu“ se „západem“ nežádoucí.
- V současné době je srovnávací pedagogika běžně zařazována do studijních programů pedagogických fakult.
- V České republice se srovnávací pedagogikou zabývá několik vědeckých kateder.

3.3.2. Srovnávací pedagogika ve světě

WCCES (The World Council of Comparative Education Societies / Světová rada společností pro komparativní pedagogiku) byla založena v roce 1970. Mezi její hlavní cíle patří:

- Podporovat výzkum srovnávací pedagogiky a mezinárodních vzdělávacích systémů na celém světě a zlepšit akademický status tohoto oboru.
- Poukázat na hlavní problémy vzdělávání v současné době zjištěné z podkladů specialistů oboru v rozdílných částech světa.

ISCPES (International Society for Comparative Physical Education and Sport)

3.3.3 Srovnávací pedagogika v Evropě

CESE (The Comparative Education Society in Europe / Evropská společnost pro srovnávací pedagogiku) byla založena v roce 1961 v Londýně a je zakládající společností WCCES.

AFEC (Association francophone d'éducation compare)

BAICE (British Association for International and Comparative Education)

SEPC (Sociedad Española de Pedagogia Comparada)

EACEA (The Education, Audiovisual and Culture Executive Agency) zřídila a spravuje síť Eurydice.

Síť Eurydice poskytuje informace a zároveň analyzuje evropský vzdělávací systém a politiku. Od roku 2011 zahrnuje 37 národnostních jednotek zastoupených v 33 zemích (členy EU, EFTA (Evropské sdružení volného obchodu ESVO), Krétu a Turecko).

Seznam zemí Eurydice:

	Belgie		Kypr		Portugalsko
	Bulharsko		Lichtenštejnsko		Rakousko
	ČR		Litva		Rumunsko
	Dánsko		Lotyšsko		Řecko
	Estonsko		Lucembursko		Slovensko
	Finsko		Maďarsko		Slovinsko
	Francie		Malta		Španělsko
	Irsko		Německo		Švédsko
	Island		Nizozemí		Švýcarsko
	Itálie		Norsko		Turecko
	Kréta		Polsko		Velká Británie

V kontextu evropské politiky je předpokladem, že každý občan by měl být schopný mluvit minimálně dvěma jazyky vedle svého rodného jazyka. Člověk mluvící vedle svého rodného jazyka dvěma dalšími je nazýván „**vícejazyčný**“. Člověk, který mluví jen svým rodným jazykem a je schopný se dorozumět v jednom dalším jazyku vícejazyčný není.

V roce 2008 bylo vydáno již druhé vydání publikace „ **Klíčové údaje o výuce jazyků ve školách v Evropě**“, kde jsou souhrnně publikovány údaje ze zdrojů Eurydice a Eurostatu. Tyto údaje se vztahují výhradně na všeobecné vzdělávání škol ve veřejném sektoru a dotovaných soukromých škol. Jednou z kapitol, na které se tato příručka zaměřuje, je: „**Přípravné vzdělávání učitelů a jejich kvalifikace**“.

Dle závěrů výše uvedené studie lze shrnout následující:

- Na úrovni primárního vzdělávání často vyučují jazyky nespécializovaní učitelé, na úrovni sekundárního vzdělávání učitelé specializovaní.
- Výuka cizích jazyků začíná stále na nižších stupních základních škol a podíl žáků učících se cizí jazyk v nižších ročnících základních škol stále roste.
- Přípravné vzdělávání specializovaných učitelů nebo učitelů s širší aprobačí obvykle trvá čtyři až pět let nicméně v Belgii, Rakousku, Polsku a Rumunsku jsou to tři roky a naopak v Itálii a Lucembursku je to šest let.
- Vydáno bylo jen málo doporučení, že by budoucí učitelé měli strávit určitou dobu v zemi, v níž se mluví jazykem, který budou vyučovat.
- Ve většině zemí učitelé nepotřebují zvláštní kvalifikace k tomu, aby mohli působit ve vzdělávání typu CLIL (Content and Language Integrated Learning / Integrovaná výuka předmětu a cizího jazyka- vyučující metoda založená na výuce školního předmětu prostřednictvím cizího jazyka). Vzdělávání typu CLIL je téměř ve všech zemích součástí běžného vzdělávání.
- Ve většině zemí Evropy je povinným prvním jazykem pro osvojování angličtina. Druhým cizím jazykem ro vyučování je pak ve většině případů němčina a francouzština. Toto opatření posiluje celoevropskou tendenci prosazovat angličtinu a francouzštinu jako vyučovaný cizí jazyk.
- Výuka méně frekventovaných jazyků probíhá většinou na vyšších stupních vzdělání.
- V některých zemích je výuka dobrovolná. V Irsku a Spojeném království je cizí jazyk studován nepovinně, nicméně i v těchto zemích výuka cizích

jazyků v praxi na základních školách probíhá. Zde opět můžeme narazit na postavení angličtiny ve světě. Angličtina jako světový jazyk „nenutí“ své rodilé mluvčí dále se rozvíjet v oblasti jazykového vzdělání, neboť s angličtinou si „vystačí“ téměř na celém světě.

- Jen několik zemí stanovuje zvláštní normy pro počty žáků na třídu při výuce cizích jazyků.

(čerpáno: Klíčové údaje o výuce jazyků ve školách v Evropě, 2008, dostupné na: www.eurydice.org)

5. Česká republika - vzdělávání v oblasti cizích jazyků

5.1. Současnost

Česká republika má cca 10,5milionu obyvatel. V roce 1991 se dříve jednotná česká národnost rozložila na českou, moravskou a slezskou. Pravdou ale je, že po celou dobu Československa nebylo k moravské ani slezské národnosti vůbec přihlíženo a Moravané a Slezané automaticky byli započítáni mezi Čechy. Tyto národnostní menšiny rovněž hovoří česky. V Česku dále žijí národnostní menšiny Romů, Maďarů, Ukrajinců, Vietnamců, Rusů, Bulharů, Srbů, Němců a dalších. Celkově žije v Česku asi 3,5 % cizinců, nejvíce přistěhovalců přichází z Ukrajiny, Slovenska, Vietnamu a Ruska.

Podíly žáků ZŠ učící se cizí jazyk (v %)

V níže uvedené tabulce jsou uvedena procentuální zastoupení výuky jednotlivých cizích jazyků na základních školách. Mezi položku „Jiné“ patří především španělština, italština a jiné méně obvyklé jazyky.

Školní rok	Celkový počet žáků učících se cizí jazyk					
	Angličtina	Němčina	Francouzština	Ruština	Jiné	
1993/1994	42,3	55,4	1,5	0,1	0,2	599 197
1996/1997	47,0	51,6	1,1	0,1	0,2	725 877
1997/1998	49,7	49,1	1,0	0,1	0,1	750 968
2000/2001	57,1	41,6	1,1	0,1	0,1	723 268
2004/2005	74,0	27,8	1,3	0,5	0,2	667 186
2006/2007	84,3	21,6	1,0	1,0	0,2	684 799
2007/2008	88,3	18,9	1,1	1,3	0,2	678 263
2008/2009	91,6	17,5	1,1	2,0	0,3	672 936
2009/2010	94,0	16,9	1,0	2,9	0,3	657 480

(Čerpáno: Statistická ročenka školství, dostupné na <http://toiler.uiv.cz/rocenka>)

- Z uvedené tabulky vyplývá, že se stále zvyšuje podíl angličtiny jako prvního cizího jazyku.
- Vzhledem k tomu, že celkové počty žáků mají klesající tendenci, lze z uvedené tabulky vyvodit nárůst studentů cizích jazyků.

Dle **souhrnné analýzy k postavení dalšího cizího jazyka u nás a v Evropě** bude podpořena kromě angličtiny výuka dalších cizích jazyků a zároveň bude oživena klesající výuka němčiny v ČR. Výuka němčiny má klesající tendenci, jak je vidět z výše uvedené tabulky. Toto by mělo být podpořeno jak z geografického důvodu tak z historického. Postavení angličtiny ve světě je jednoznačně na svém vrcholu, ale jsou někteří, kteří angličtinu jako komunikační nástroj odmítají. Proto by němčina měla být více vyučována a to hlavně na hraničních územích sousedících s Německem a Rakouskem. Ve skutečnosti je němčina opravdu více vyučována v hraničních oblastech. Např. v regionu jihozápad má výuka němčiny podíl cca 22,9% to je zhruba o 6 % více než je celorepublikový průměr.

(Čerpáno: Souhrnná analýza k postavení dalšího cizího jazyka u nás a v Evropě, 2010, dostupné na <http://clanky.rvp.cz>)

Koncept SERRJ klade důraz na **vícejazyčnost** (schopnost mluvit vedle svého rodného jazyka dvěma dalšími), která zdůrazňuje důležitost výuky více jazyků, tak aby se vedle angličtiny zvýšil podíl i jiných jazyků na mezinárodní komunikaci.

Při výuce cizích jazyků jsou hojně používány učebnice dle standardů SERRJ s označením jednotlivé úrovně, kterou úspěšné prostudování dané učebnice student dosáhne. Tyto učebnice označené konkrétní úrovní Společného evropského referenčního rámce jsou většinou mezinárodní a jsou publikovány pouze ve vyučovaném jazyce (např.: Učebnice angličtiny je jen v angličtině a není tam uvedený český překlad). Učebnice dle SERRJ vyžadují jiný přístup k výuce oproti učebnicím dvojjazyčným.

Cizí jazyk je v ČR vyučován od 3. Ročníku Základní školy. V některých školách z důvodu zájmu rodičů je cizí jazyk zařazen i do učebních plánů 1. a 2. ročníku.

5.2. Učitelé cizích jazyků v ČR

5.2.1. Zákon o pedagogických pracovnících

Zákon o pedagogických pracovnících č.: **563/2004 Sb.** ze dne 24. září 2004 stanovuje podmínky nutné kvalifikace pro učitele na jednotlivých stupních škol.

Požadavky pro učitele cizích jazyků nejsou přesně definované. Učitele cizích jazyků lze tedy zahrnout mezi učitele všeobecně vzdělávacích předmětů.

Dle §8 výše uvedeného zákona učitel druhého stupně základní školy získává odbornou kvalifikaci studiem: „studijního oboru, který odpovídá charakteru vyučovaného předmětu, a vysokoškolským vzděláním získaným studiem v akreditovaném bakalářském studijním programu v oblasti pedagogických věd zaměřené na přípravu učitelů druhého stupně základní školy, nebo vzděláním v programu celoživotního vzdělávání uskutečňovaném vysokou školou zaměřeném na přípravu učitelů druhého stupně základní školy“.

(citace: Zákon o pedagogických pracovnících, §8)

Učitel odborných předmětů střední školy získává odbornou kvalifikaci studiem v akreditovaném magisterském studijním oboru:

„který odpovídá charakteru vyučovaného všeobecně vzdělávacího předmětu, a vysokoškolským vzděláním získaným studiem v akreditovaném bakalářském studijním programu v oblasti pedagogických věd zaměřené na přípravu učitelů střední školy, nebo vzděláním v programu celoživotního vzdělávání uskutečňovaném vysokou školou a zaměřeném na přípravu učitelů střední školy“.

(citace: Zákon o pedagogických pracovnících, §9)

5.2.2. Personální zajištění výuky cizích jazyků v ČR

Sledované ukazatele kvalifikovanosti	ZŠ		Gymnázium		Ostatní SŠ	
	AJ	NJ	AJ	NJ	AJ	NJ
VŠ odborná kvalifikace pro výuku CJ, 1.st.	12,9	1,5	0,0	0,0	0,0	0,0
VŠ odborná kvalifikace pro výuku CJ	24,7	36,8	92,0	88,0	50,0	66,7
Ostatní – kvalifikován s VŠ	33,9	55,8	2,2	3,6	14,4	23,9
Rodilý mluvčí	2,2	0,0	2,3	0,0	0,0	0,3
Nekvalifikován s VŠ	10,1	0,0	2,3	4,2	17,8	3,0
Nekvalifikován bez VŠ	16,2	5,9	1,2	4,2	17,8	6,1

(Čerpáno: Souhrnné poznatky o podpoře a rozvoji výuky CJ v předškolním, základním a středním vzdělávání v období let 2006-2009, 2010, str. 17, dostupné na www.csicr.cz)

- Dle výše uvedené tabulky rozdělujeme učitele na kvalifikované a nekvalifikované.

- Kvalifikovaní učitelé jsou ti, kteří získali odbornou kvalifikaci vysokoškolským vzděláním v akreditovaném magisterském, popř. bakalářském studiu zaměřeném na přípravu učitelů všeobecně vzdělávacích předmětů.
  - Učitelé, mající pedagogické vzdělání zaměřené na výuku cizích jazyků jsou nazýváni plně kvalifikovanými.
  - Nekvalifikovanými učiteli rozumíme pedagogické pracovníky bez vysokoškolského vzdělání nebo s vysokoškolským vzděláním v jiném oboru než je pedagogický.
-
- Z uvedené tabulky vyplývá, že nejlépe jsou na tom gymnázia, kde většina učitelů cizích jazyků má potřebnou kvalifikaci pro vyučování.
  - Na základních školách můžeme vidět rozdíl mezi učiteli anglického jazyka a německého.
  - Německý jazyk je na základních školách vyučován učiteli kvalifikovanými s VŠ.
  - Anglický jazyk je na základních školách z části vyučován učiteli nekvalifikovanými. Toto může být způsobeno velkým podílem vyučování anglického jazyka oproti ostatním jazykům a zároveň nedostatkem kvalifikovaných učitelů angličtiny. Budoucí podpora výuky němčiny na úkor angličtiny by mohla alespoň z části tento problém vyřešit.

5.2.3. Pedagogické vzdělání v oblasti cizích jazyků

V současné době jsou na vysokých školách zavedeny studijní obory pro budoucí učitele rozděleny na bakalářské a navazující magisterské studium.

Pro příklad uvedu vzdělávací program zaměřený na anglický jazyk na Jihočeské univerzitě v Českých Budějovicích.

Pedagogická fakulta nabízí bakalářské obory se zaměřením na vzdělávání. Jedná se o předstupeň učitelství pro 2. stupeň ZŠ.

Obor: „Anglický jazyk se zaměřením na vzdělávání“ se studuje prezenčně a pro získání titulu Bc. je potřeba studovat 3 roky. Na tento obor navazuje „Učitelství anglického jazyka pro 2. stupeň základních škol“. Pro absolvování tohoto

navazujícího magisterského dvouoborového studia je potřeba studovat další 2 roky, po kterých úspěšný student obdrží titul Mgr..

Dříve bylo pedagogické studium pro „Učitelství anglického jazyka pro 2. stupeň ZŠ“ pětileté a zakončené titulem Mgr.. Tyto studijní obory v současné době dobíhají.

Ve většině případů je učitelství cizích jazyků koncipováno jako prezenční studium. Nicméně některé univerzity v současné době zavádějí i kombinované studijní obory připravující učitele cizích jazyků.

(Čerpáno: internetové stránky Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích: www.jcu.cz)

- Pro učitele cizích jazyků není stanovena povinná praxe v zahraničí nebo dlouhodobější pobyt v zemi, kde je studovaný cizí jazyk jazykem oficiálním.
- Povinně musí budoucí pedagogové absolvovat praxi v českých školách.
- Na univerzitách je zavedeno mnoho mezinárodních vzdělávacích programů, které podporují studijní pobyty v zahraničí. Proto se studentů doporučuje pobyt v zemi, kde je jazyk oficiální.

6. Popis jednotlivých států

V následujících kapitolách jsou popsány některé státy Evropy. Je popsána charakteristika vybraných parametrů a důvod zvolení uvedené země.

6.1. Irsko

6.1.1. Obecná charakteristika

Irsko (irsky *Éire*, anglicky *Ireland*) je stát v severozápadní Evropě, zaujímající zhruba pět šestin povrchu stejnojmenného ostrova.

V Irsku žije něco přes 4 miliony obyvatel, z nichž přibližně 10 % tvoří obyvatelé cizí národnosti. Největší skupinou cizinců tvoří přistěhovalci z Velké Británie, které následují Poláci. Oficiální jazyky v Irsku jsou irština a angličtina, přičemž převládá angličtina. Podle statistických údajů je zhruba 39% obyvatel schopno domluvit se irsky. Dosud není dostupný žádný průzkum pro anglicky mluvící obyvatele, nejspíše jich bude téměř 100 %.

Požadavky na učitele cizích jazyků jsou stanoveny v „General and special requirements for teachers of recognised subjects in mainstream post – primary education“ (Obecné a speciální požadavky pro učitele uznávaných předmětů v hlavním proudu vzdělávání – základním školství). Speciální požadavky pro učitele cizích jazyků navazují na obecné požadavky stanovené tímto předpisem.

Žadatelé musí doložit dosažení oficiálně certifikovaných standardů vzdělání pro základní vzdělání (případně období) níže jmenovaných požadavků:

- Studium cizího jazyka jako hlavního předmětu univerzitního vzdělání v rozsahu přes 3 roky a řádově minimálně s podílem 30% studia jazyka,
- Detaily obsahu studovaného oboru, který byl úspěšně absolvován pro demonstraci znalosti a porozumění požadovaného pro učení cizího jazyka na nejvyšší úrovni,
- Seznam literatury (včetně seznamu autorů a textů) psané daným cizím jazykem prostudované během univerzitního studia

- Tříměsíční trvalý pobyt v zemi, kde je cizí jazyk oficiálním jazykem
- Ověřené doklady dosaženého vzdělání studia daného cizího jazyka

Výuka cizích jazyků v Irsku není povinná. Všichni žáci absolvují výuku úředních jazyků – angličtiny a irské gaelštiny, které však nejsou cizími jazyky.

Pro vzdělávání typu CLIL v Irsku je dostatečná kvalifikace plně způsobilého učitele. Přestože v Irsku není povinná výuka cizích jazyků na základních školách, výuka většinou probíhá a to především francouzštiny, němčiny, španělštiny a italštiny.

(Čerpáno: General and special requirements for teachers of recognised subjects in mainstream post – primary education, 2011, dostupné na www.pac.ie; Klíčové údaje o výuce jazyků ve školách v Evropě, 2009 dostupné na www.eurydice.org; encyklopedie Wikipedia: www.wikipedia.cz; www.wikipeda.com)

6.1.2. Důvod zvolení Irska:

Pro srovnání byly vybrány především menší státy, kde je velikostně nebo počtem obyvatel možno provést srovnání s Českou republikou.

Irsko bylo vybráno proto, že se jedná o malou zemi, kde je angličtina jedním z oficiálních jazyků. Předpokladem bylo, že v anglicky mluvících zemích jsou požadavky na učitele cizích jazyků větší, protože obyvatelé již sami o sobě ovládají světový jazyk, který je jejich rodným jazykem. Také je zajímavé poukázat na fakt, že v této zemi v základním proudu vzdělávání není stanovena povinně výuka cizích jazyků.

6.2. Finsko

6.2.1. Obecná charakteristika

Finsko je severská země v severovýchodní Evropě, Finsko má přes 5 milionů obyvatel.

Ve Finsku jsou dva úřední jazyky: finština, kterou mluví 92 % obyvatel, a švédština, mateřský jazyk pro 5,5 % populace.

Dalšími menšinovými jazyky jsou ruština a estonština. V Laponsku žije asi 6500 Sámů (nebo též Laponců) s vlastním ugrofinským jazykem ze skupiny sámských jazyků. Těmi mluví asi 3000 z nich.

Učitelé všeobecně vzdělávacích předmětů musí dosáhnout univerzitní vzdělání v rozsahu 300-350 kreditů, které může být dosaženo za 5-6 let, kde je hlavním předmětem tohoto studia předmět který chce absolvent učit. Učitelé všeobecně vzdělávacích předmětů mají cca 20% kreditů ze studia pedagogických věd. Lidé s universitním vzděláním v jiném než pedagogickém oboru si mohou doplnit pedagogické vzdělání studiem zahrnujícím 60 kreditů. Pro učitele jazyků jsou stanoveny stejné požadavky jako pro učitele většiny jiných všeobecně vzdělávacích předmětů. Pro učitele cizích jazyků není ve vzdělávacím programu nastaven povinný pobyt studentů v zemi, v níž se mluví cílovým jazykem.

S výjimkou finštiny a švédštiny, které jsou povinnými předměty. Mohou školy nabízet výuku kterýchkoliv jazyků dle vlastního uvážení. Vzdělávací program stanoví pro výuku angličtiny, laponštiny (sámštiny) a latiny zvláštní cíle, pro všechny ostatní jazyky společné cíle. S výukou cizích jazyků se začíná v rozmezí 7-9 let.

Žáci základní školy ve Finsku musí povinně absolvovat výuku druhého jazyka státu (švédštiny nebo finštiny podle toho, který jazyk je jejich mateřským jazykem).

Pro vzdělávání typu CLIL ve Finsku je dostatečná kvalifikace plně způsobilého učitele.

(Čerpáno: Organisation of the educational systém in Finland, dostupné na <http://eacea.ec.europa.eu>; Klíčové údaje o výuce jazyků ve školách v Evropě, 2009, dostupné na www.eurydice.org; encyklopedie Wikipedia: www.wikipedia.cz; www.wikipeda.com)

6.2.2. Důvod zvolení Finska

Finsko bylo vybráno proto, že se jedná o menší zemi, která by zdánlivě mohla mít podobné podmínky pro výuku cizích jazyků. Oficiálním jazykem je finština (švédština), kterými je mluveno pouze v těchto zemích. Finsko je stejně jako ČR členem EU a dalších mezinárodních organizací.

6.3. Slovensko

6.3.1. Obecná charakteristika

Slovensko (celým jménem Slovenská republika) ležící ve střední Evropě. Do roku 1992 bylo součástí Československa. Slovensko je členem Evropské unie a mnoha dalších mezinárodních organizací. Většinu obyvatelstva tvoří Slováci, téměř desetinu slovenské populace tvoří Maďaři. Romská menšina na Slovensku tvoří necelé 2%, dalšími menšinami jsou Češi, Rusíni, Ukrajinci, Němci a Poláci. Jazyky menšin mohou být používány ve styku s úřady v obcích, kde podíl menšinového obyvatelstva převyšuje 20 %. V praxi se to týká především stovek maďarských a několika rusínských/ukrajinských obcí.

Kvalifikační požadavky pro výkon pedagogické činnosti na Slovensku stanovuje zákon č. 317/2009 Z.z. ze dne 24. června 2009 „Zákon o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov“. Absolvování studijního programu nebo vzdělávacího programu v požadovaném studijním oboru poskytujícím požadovaný stupeň vzdělávání pro výkon pedagogické činnosti stanovuje jako požadavek pro pedagoga §7 tohoto zákona. Tento zákon zároveň stanovuje požadavky pro zahraničního lektora § 17. Pro učitele cizích jazyků nejsou stanoveny speciální požadavky nad rámec tohoto zákona.

Na Slovensku se cizí jazyk začíná vyučovat od 3. ročníku ZŠ (tzn. cca 9-10 let dítěte) na základě „Konceptie vyučovania cudzích jazykov v základných a stredných školách z roku 2007“.

Pro vzdělávání typu CLIL na Slovensku je dostatečná kvalifikace plně způsobilého učitele.

Na Slovensku se vyučují nejčastěji následující jazyky: angličtina, francouzština, němčina, španělština, italština a ruština.

Studijní program pro budoucí pedagogy trvá 5 let a učitelé nemají speciální požadavky na stáže v zemích cílových jazyků.

(Čerpáno: Zákon č. 317/2009 Z. z o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch, dostupné na www.minedu.sk; Klíčové údaje o výuce jazyků ve školách v Evropě, 2009, dostupné na www.eurydice.org; encyklopedie Wikipedia: www.wikipedia.cz; www.wikipeda.com)

5.4.2. Důvod zvolení Slovenska.

Slovensko bylo vybráno z toho důvodu, že bylo do roku 1992 součástí Československa a tak je zajímavé posoudit, jakým vývojovým směrem se dalo Slovensko a zda jsou kvalifikační úrovně požadavků na budoucí pedagogy srovnatelné či stejné s Českou republikou.

6.4. Rakousko

6.4.1. Obecná charakteristika Rakouska

Rakousko je vnitrozemní středoevropská republika. Díky své rozloze má 8 sousedů (Německo, Slovensko, Maďarsko, Slovinsko, Lichtenštejnsko, Švýcarsko, Itálie a Česká republika). V Rakousku žije více než 8 milionů obyvatel. Úředním jazykem v Rakousku je němčina, která je zároveň mateřským jazykem velké většiny obyvatel (cca 98%). Neexistuje žádná „rakouská spisovná němčina“, přesto rakouské varianty standardní němčiny vykazují určité odchylky od ostatních německy hovořících zemí. V Rakousku se vyskytují dva základní dialekty hornoněmeckých jazyků: Alamani a Bavorština, kterou hovoří většina Rakušanů. Mezi další větší národnostní menšiny patří Burgundští Chorvaté, Slovinci a Maďaři, kteří mají také vliv na výuku a úřední jazyk v lokalitě, kterou obývají (romština se nabízí jako vyučovaný cizí jazyk v provincii Burgenland, turečtina v Hauptschule a slovenština v Allgemeinbildende Hohere Schule).

Kvalifikace budoucího učitele trvá minimálně 3 roky v případě Hauptschule. Standardní výuka trvá cca 5 let. Závěrečnou kvalifikační část tvoří tzv. „fáze při zaměstnání“, která se považuje za nedílnou součást přípravného vzdělání učitelů. Tato doba se započítává do celkové délky přípravy budoucího učitele. Toto je jakási přechodová fáze, kdy budoucí učitelé z části plní funkce plně kvalifikovaných učitelů a jsou za to odměňováni. Na konci této přechodné fáze a po splnění řady oficiálních hodnotících kritérií se kandidáti na budoucí učitele stávají plně kvalifikovaní. Tento systém je zaveden vedle Rakouska také v Německu, Francii a Lucembursku.

Pro vzdělávání typu CLIL v Rakousku je dostatečná kvalifikace plně způsobilého učitele.

V Rakousku se budoucím pedagogům doporučuje stáž v zemi, kde je oficiální jazyk ten, který student v rámci svého programu studuje.

(Čerpáno: Klíčové údaje o výuce jazyků ve školách v Evropě, 2009, dostupné na www.eurydice.org; encyklopedie Wikipedia: www.wikipedia.cz; www.wikipeda.com)

6.4.2. Důvod zvolení Rakouska

Rakousko je země sousední a velikostně srovnatelná s Českou republikou. Rakousko bylo historicky jednou z nejlépe hodnocených zemí v oblasti kvality vzdělávání.

7. Analýza a diskuze dat ke srovnání výše uvedených zemí

V předchozích kapitolách jsou uvedeny obecné charakteristiky vybraných zemí společně s důvodem pro výběr uvedených zemí. Dle výše uvedené charakteristiky lze shrnout následující:

- Irsko jako jediné z hodnocených zemí má požadavek na stáž budoucího pedagoga v zemi, kde je cílový jazyk jazykem oficiálním. Na tuto skutečnost může mít vliv i fakt, že v Irsku je oficiálním jazykem vedle irské gaelštiny angličtina, která sama o sobě je jazykem velmi důležitým na mezinárodní úrovni a téměř na celém světě se teoreticky anglicky dorozumět lze. Tento snížený motivační požadavek pro obyvatele anglicky mluvících zemí může způsobovat vyšší požadovanou úroveň pro budoucí pedagogy cizích jazyků.
- Finsko má stanoveny speciální cíle při výuce povinně volitelných jazyků jakými jsou ve Finsku angličtina, laponština (sámština) a latina, pro všechny ostatní jazyky jsou stanoveny vzdělávací cíle společné. Po bližší analýze Finska nelze tuto zemi požadovat za srovnatelnou s Českou republikou a to hlavně z důvodu, že v České republice je oficiálním vyučovacím jazykem majoritně čeština jako jediný oficiální jazyk. Oproti tomu ve Finsku se vedle finštiny vyučuje druhý oficiální jazyk, kterým je v této zemi švédština.
- Ve Finsku se s výukou cizího jazyku začíná už v prvních ročnících základní školy, ve věku 7-9 let. Naproti tomu se v České republice s výukou začíná ve věku 9-10 let, to znamená, že pro české děti by čistě teoreticky mohla být vyšší hodinová dotace pro výuku cizích jazyků, protože ve Finsku je cizí jazyk třetím vyučovacím jazykem vedle finštiny a švédštiny, oproti tomu v Česku je vedle češtiny vyučován ve 3. třídě základních škol jeden jazyk, kterým je především angličtina.
- Na Slovensku nejsou stanoveny speciální legislativní požadavky pro učitele cizích jazyků oproti ostatním učitelům všeobecně vzdělávacích předmětů. Toto je obdobné jako v České republice, lze tedy shrnout, že požadavky pro učitele cizích jazyků jsou srovnatelné v obou zemích.
- Nicméně zákon o pedagogických pracovních na Slovensku stanovuje speciální požadavky pro zahraniční lektory působící na tamních školách.
- Standardní studium budoucího učitele trvá v Rakousku 5 let, toto je srovnatelné s Českou republikou. Rakousko vyžaduje pro budoucí pedagogy

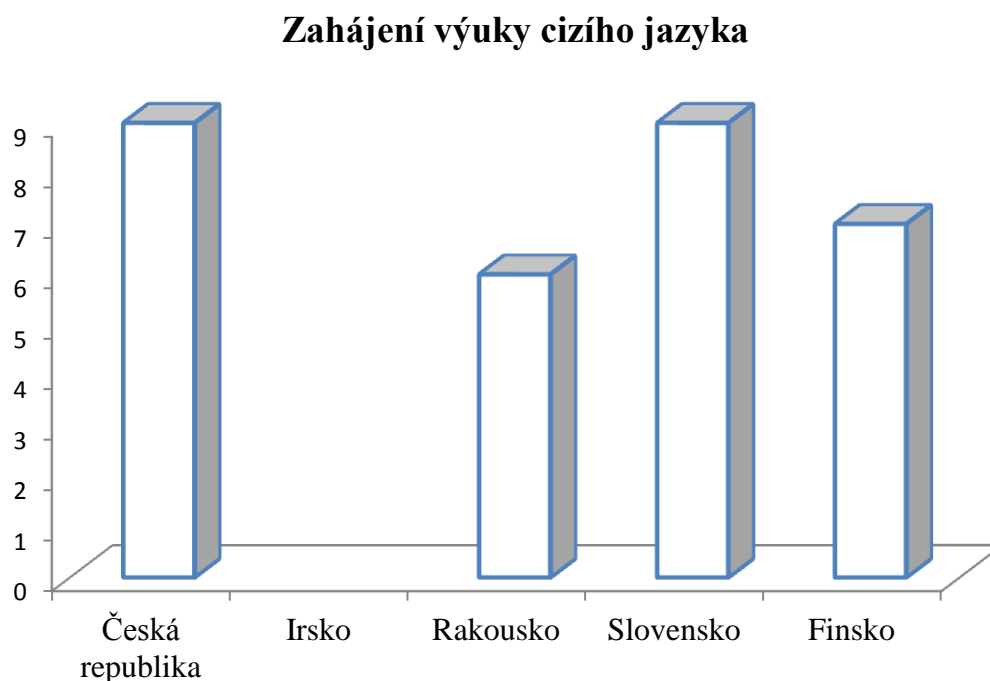
závěrečnou kvalifikační část započítanou do doby přípravy budoucího učitele. V této fázi budoucí pedagog dokončuje studium a zároveň získává potřebnou praxi pro budoucí dráhu plně kvalifikovaného učitele. Toto by molo být doporučením pro Českou republiku, kde sice běžně fungují praxe budoucích pedagogů při vysoké škole, ale tyto praxe mají daleko menší rozsah než působení na škole jako řádný učitel. V tomto stadiu mají studenti v Rakousku možnost dobře se seznámit se školským prostředím a je méně pravděpodobné, že po tomto stádiu budou mít šok s reality pedagoga. To by mohlo být výhodou budoucích pedagogů v Rakousku oproti České republice.

- Výhodou pro občany České republiky je bezesporu to, že v ČR je oficiálním jazykem pouze čeština. To znamená, že jiné oficiální jazyky se v základním proudu vzdělání většinou nevyučují a proto by i při osvojování cizích jazyků mohla být vyšší hodinová dotace a časový prostor. Naopak nevýhodou může být to, že Čeština je jazyk značně složitý a s angličtinou ani s němčinou ani jinými nejčastěji vyučovanými jazyky nemá stejné ani podobné gramatické zásady, tzn., že podobnost při studiu jazyka nelze najít a je třeba naučit se úplně nové gramatické struktury.

8. Srovnání parametrů vybraných zemí

8.1. Srovnání dílčích parametrů

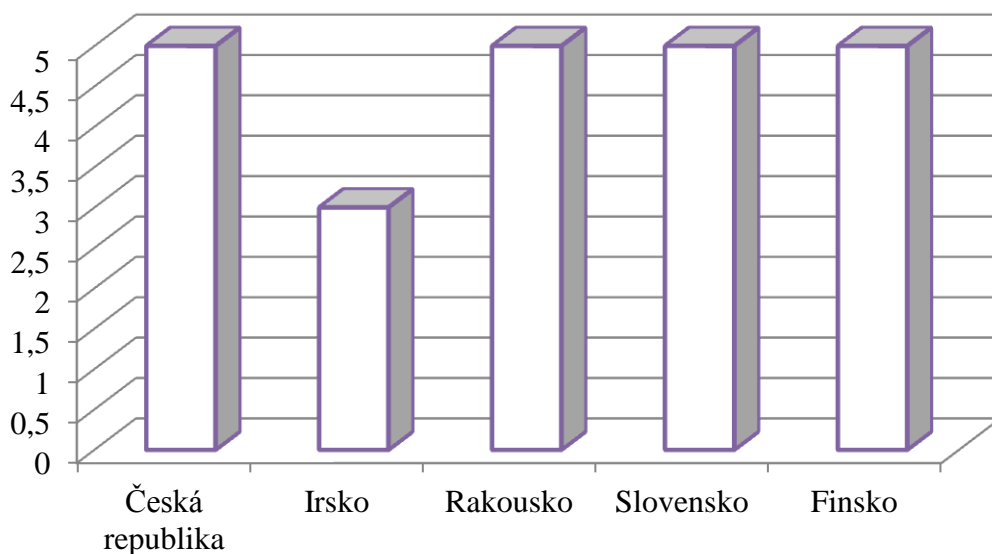
V následující kapitole budou podrobněji zanalyzovány a srovnány parametry jednotlivých zemí, které jsou charakterizovány v této práci.

- Ve výše uvedené tabulce je uveden věk dítěte, kdy začíná s výukou cizího jazyka. Z charakterizovaných zemí se nejdříve s výukou cizího jazyka začíná v Rakousku, kde je první cizí jazyk vyučován už šestiletým dětem.
- Slovensko a Česká republika začíná s výukou ve 3. třídě základní školy.
- Finsko má zavedenou výuku cizích jazyků od 7 let dítěte.
- Irsko nemá v primárním vzdělávání povinně zavedenou výuku cizích jazyků.

Dalším srovnávaným parametrem může být zahrnutí pobytu v zemi, kde je cílový jazyk oficiální. Toto doporučení je do studia budoucích pedagogů zahrnuto v Irsku. Stáž v zahraničí je také doporučena i v Rakousku. V České republice, Slovensku a Finsku doporučení absolvování stáže v zemi, kde je oficiální jazyk cílový, není ve studijním plánu budoucích učitelů cizích jazyků zahrnuto.

Délka studia budoucích pedagogů

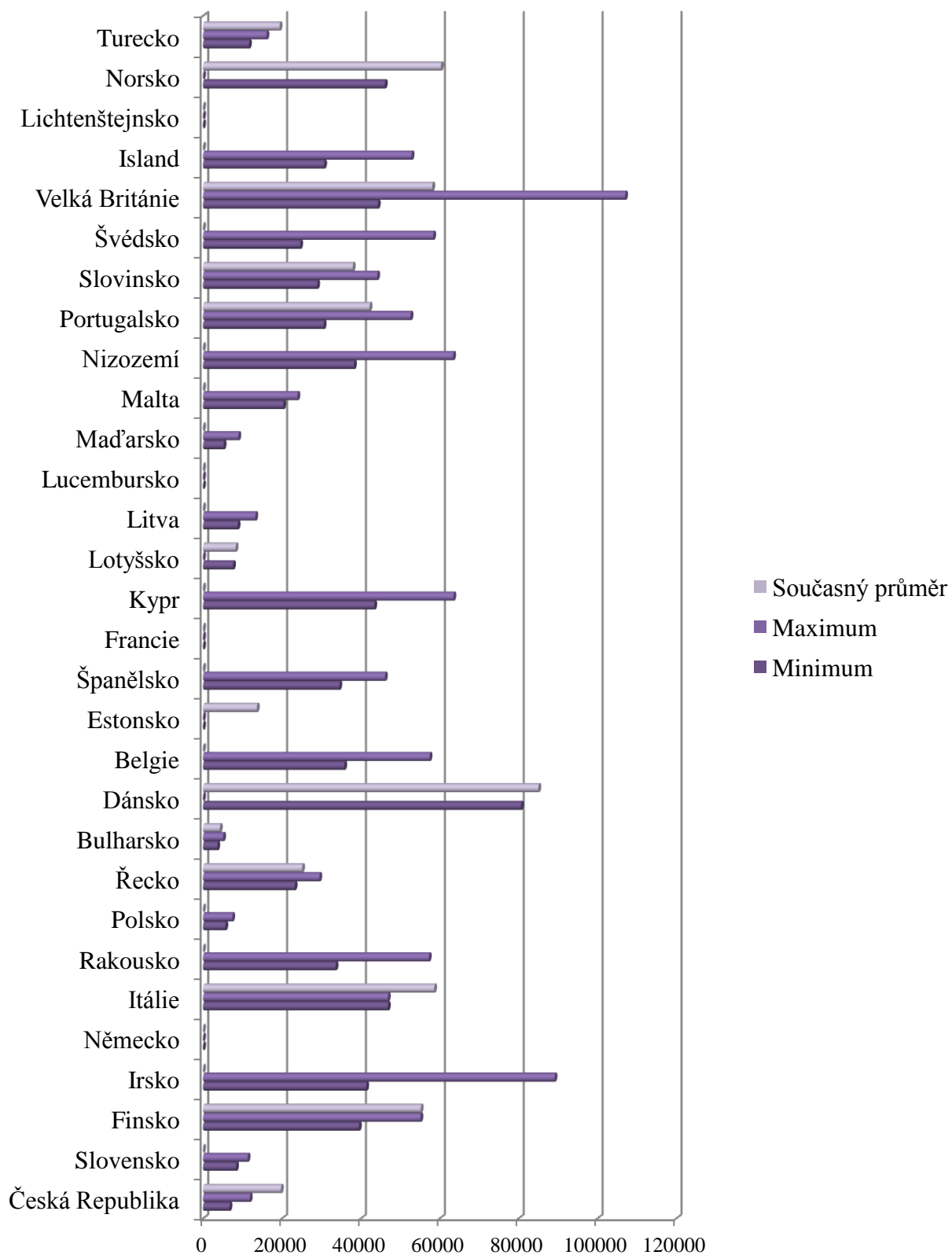
- Výše uvedená tabulka zobrazuje nejběžnější délku studia budoucích pedagogů.
- Je důležité podotknout, že uvedené délky studia nejsou délky minimální. Kdy například v Rakousku budoucí pedagog studuje 3 roky pouze jako nutnou kvalifikaci na školách „Hauptschule“. V ostatních případech je třeba v Rakousku studovat 5 let stejně jako v České republice a na Slovensku.
- V současné době jsou na českých a slovenských vysokých školách zaváděny tříleté bakalářské obory zaměřené na výuku cizích jazyků, které ovšem mají navazující magisterské obory. Celková délka studia je tedy 5 let, nicméně lze očekávat, že ne všichni studenti budou pokračovat v magisterských studijních oborech. Pak je otázkou, jak budou v budoucnu zapojeni do vyučovacích procesů na školách absolventi tříletých bakalářských oborů a zda tato kvalifikace bude dostatečná pro vykonávání profese plně kvalifikovaného učitele. Tento trend lze pozorovat i v jiných státech napříč Evropou.

8.2. Platy pedagogických pracovníků

Společnost Eurydice zveřejnila ve své publikaci: „Teachers' and School Heads' Salaries and Allowances in Europe, 2009/10“ průměrné platy učitelů a vedoucích pracovníků škol svých členských států na jednotlivých stupních škol. V následující tabulce jsou uvedené platy stanovené ze zdrojů oficiálních dokumentů jednotlivých států nebo jiných dokumentů, které tvoří podklady jednotlivým vzdělávacím institucím v případech, kdy oficiální dokumenty nejsou vytvořeny. Níže uvedená data jsou platná pro školní rok 2009/2010 a v měně Euro/rok.

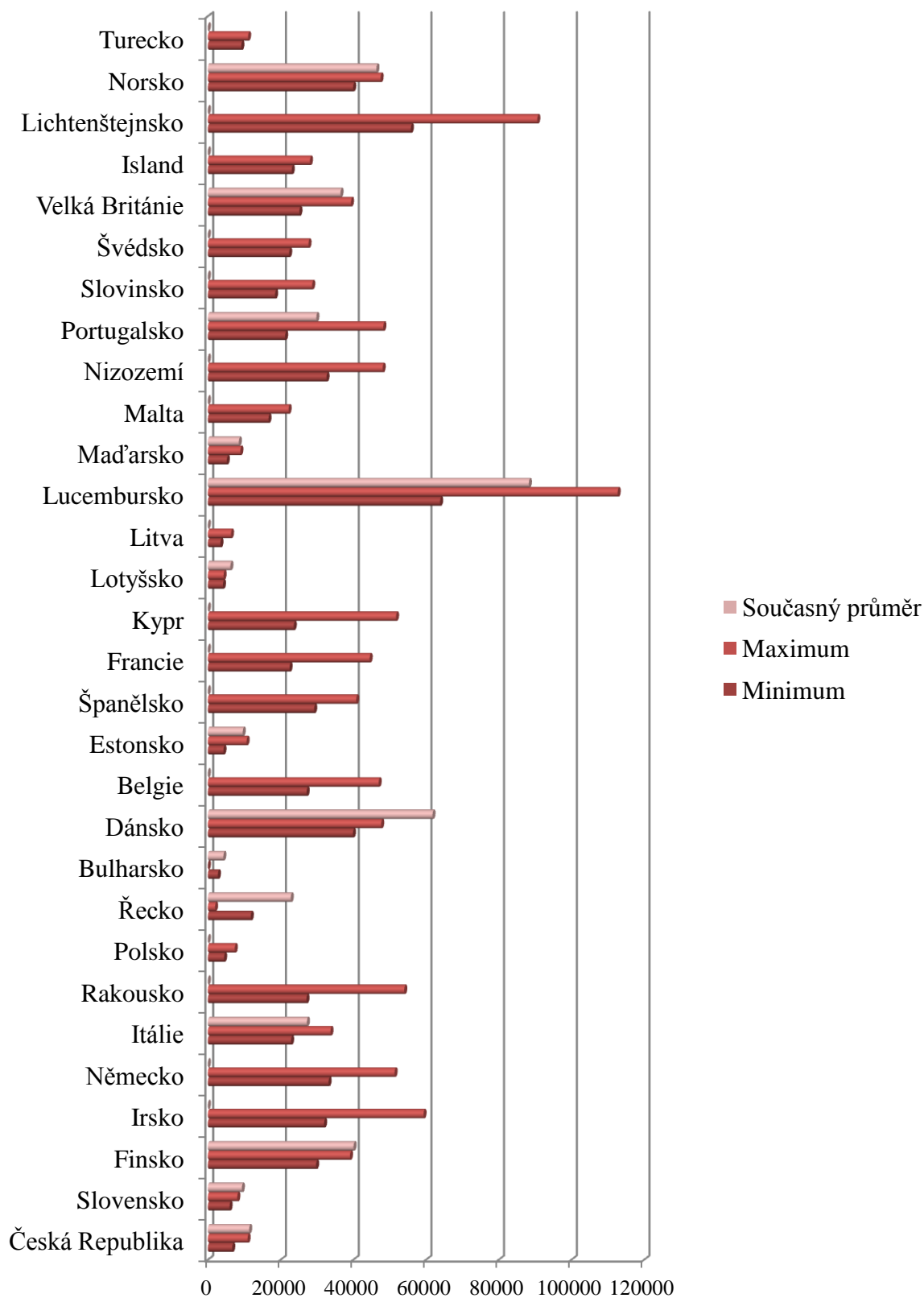
- Platy zaměstnanců škol jsou jedním z důležitých motivačních prostředků.
- Platy pedagogů jsou brány obecně pro všechny učitele, kde není brán ohled na to, jaký předmět daný pedagog vyučuje.
- V České republice jsou platy stanoveny dle tabulek. Níže uvedené údaje jsou čerpány z oficiálních dokumentů Eurydice, které Česká republika poskytla jako zdroj pro srovnání. Tyto údaje jsou průměry.
- V mé práci jsem neuvedla tabulkové platy českých učitelů, z důvodu, že platové tarify nejsou hlavním cílem mé práce. Tyto tabulky jsou pouze doplňující a dokreslující informace, které naplnění mé práce ucelí.
- Při srovnání je uvedených částek je dobré si uvědomit, že tyto částky jsou pouze přepočtem EUR. V těchto částkách nejsou zohledněny ekonomické ukazatele jednotlivých zemí.
- Přesto pokud hovoříme o státech Evropy a potažmo i členech EU můžeme si uvědomit několik zajímavých faktů: Většina států, která je v současné době ve velké hospodářské krizi má několikanásobně vyšší platové průměry pedagogů oproti ČR. Ceny komodit jednotlivých zemí EU jako je jídlo, pohonné hmoty, spotřební zboží apod. jsou tlačeny do stejných nebo podobných úrovní. Dříve byly ceny komodit v ČR na jiných úrovních než většiny států EU, ale tento rozdíl se vlivem evropské politiky pomalu stírá a opět se naráží na globalizaci, která ne vždy je přínosem.
- Platy pedagogických pracovníků jsou v ČR stále diskutovány a je hledán nejvhodnější model, který by byl nejlépe aplikovatelný v českém prostředí.

Platy vedoucích pracovníků v základním proudu vzdělání jednotlivých států (EUR/rok)

Stát	Plat vedoucího pracovníka v základním proudu vudělání		
	Minimum	Maximum	Současný průměr
Česká Republika	6709	11857	19736
Slovensko	8364	11298	Nejsou zdroje
Finsko	39523	55131	55192
Irsko	41382	89135	Nejsou zdroje
Německo	Nejsou zdroje	Nejsou zdroje	Nejsou zdroje
Itálie	46868	46868	58598
Rakousko	33604	57250	Nejsou zdroje
Polsko	5657	7412	Nejsou zdroje
Řecko	23233	29497	25125
Bulharsko	3620	5093	4271
Dánsko	80634	Nejsou zdroje	85023
Belgie	35807	57441	Nejsou zdroje
Estonsko	Nejsou zdroje	Nejsou zdroje	13642
Španělsko	34556	46125	Nejsou zdroje
Francie	Nejsou zdroje	Nejsou zdroje	Nejsou zdroje
Kypr	43412	63478	Nejsou zdroje
Lotyšsko	7601	Nejsou zdroje	8264
Litva	8764	13253	Nejsou zdroje
Lucembursko	Nejsou zdroje	Nejsou zdroje	Nejsou zdroje
Maďarsko	5222	8942	Nejsou zdroje
Malta	20350	23928	Nejsou zdroje
Nizozemí	38269	63409	Nejsou zdroje
Portugalsko	30594	52618	42234
Slovensko	28930	44163	37975
Švédsko	24635	58365	Nejsou zdroje
Velká Británie	44317	107031	58128
Island	30706	52875	Nejsou zdroje
Lichtenštejnsko	Není stanoveno	Není stanoveno	Nejsou zdroje
Norsko	46094	Není stanoveno	60327
Turecko	11650	16088	19417

Platy učitelů jednotlivých států (EUR/rok)

Stát	Plat učitele v základním proudu vzdělávání		
	Minimum	Maximum	Současný průměr
Česká Republika	6709	10940	11372
Slovensko	5988	8112	9363
Finsko	29786	39109	40088
Irsko	31972	59339	Nejsou zdroje
Německo	33214	51371	Nejsou zdroje
Itálie	22903	33740	27244
Rakousko	27135	54036	Nejsou zdroje
Polsko	4462	7412	Nejsou zdroje
Řecko	11820	19992	22818
Bulharsko	2761	Nejsou zdroje	4271
Dánsko	39926	47684	61804
Belgie	27186	47006	Nejsou zdroje
Estonsko	4298	10667	9607
Španělsko	29257	40826	Nejsou zdroje
Francie	22480	44518	Nejsou zdroje
Kypr	23646	51772	Nejsou zdroje
Lotyšsko	4166	4336	6207
Litva	3457	6375	Nejsou zdroje
Lucembursko	63895	112736	88315
Maďarsko	5222	8942	8538
Malta	16690	22211	Nejsou zdroje
Nizozemí	32648	48097	Nejsou zdroje
Portugalsko	21261	48285	29865
Slovensko	18507	28710	Nejsou zdroje
Švédsko	22375	27686	Nejsou zdroje
Velká Británie	25186	39380	36493
Island	23092	28100	Nejsou zdroje
Lichtenštejnsko	55850	90636	Nejsou zdroje
Norsko	39987	47515	46375
Turecko	9206	11079	Nejsou zdroje

Ve výše uvedených grafech a tabulkách jsou uvedeny údaje většiny Evropských zemí. Pokud se podrobněji podíváme na jednotlivé země, které jsem v mé práci srovnávala s Českou republikou, lze konstatovat následující:

- Ve Finsku učitel může dosáhnout maxima uvedených platových výměrů průměrně za 20 let praxe. Data pro Finsko poskytl finský statistický úřad. Platy pedagogických pracovníků ve Finsku jsou stanoveny na základě národních dokumentů pro státní zaměstnance. Ve Finsku si učitel vydělá v průměru téměř čtyřikrát více než v České republice. Na to může mít vliv i to, že Finsko je známo svou vysokou životní úrovní a s ní spojeným vysokými finančními náklady na živobytí. Dle výše uvedené tabulky je průměrný plat učitele ve Finsku vyšší než uvedený maximální, toto je způsobeno plněním speciálních úkolů, odměn a doplňkovými aktivitami při výuce.
- Slovensko poskytuje speciální příplatky učitelů za vedení třídy a uvádění začínajících učitelů do praxe. Na platy vedoucích pracovníků škol může mít vliv velikost školy a také její úroveň. Platy pedagogických pracovníků na Slovensku jsou v průměru o 10% nižší než v České republice.
- V Rakousku jsou tyto údaje uvedené za státní školy a školy podřízené vládě, nezávislé školy mají platy pedagogických pracovníků stanovené na základě vlastních předpisů. Učitel si v Rakousku vydělá zhruba pěti násobek toho, co si v průměru vydělá český učitel.
- Irsko má srovnatelné úrovně platů pedagogických pracovníků s Rakouskem.
- Zajímavým poznatek by mohly být také rozdíly mezi minimálním a maximálním platem, které v některých zemích jsou velmi výrazné. Toto je ve většině případů oceněním dosažené praxe pedagogů. V některých zemích je rozdíl mezi minimální a maximální úrovní platu téměř dvojnásobná.
- Z mého pohledu by mělo k možnostem zvýšení platu pedagoga docházet především díky další dosažené kvalifikace a praxe. Pedagogové by měli být oceněni především za to, že na sobě pracují a tím poskytují svým studentům nejnovější metody vyučování a nejlepší možnosti pro vzdělávání a osobnostní růst studentů.

(Čerpáno: Teachers' and School Heads' Salaries and Allowances in Europe, 2009/10, dostupné na <http://eacea.es.europa.eu>)

9. Závěr

Česká republika jako jeden z členů EU a dalších mezinárodních organizací bezesporu potřebuje dobré komunikační základy v oblasti cizích jazyků. Pro dobrou jazykovou vybavenost obyvatel České republiky je potřeba mít dostatečné množství kvalifikovaných pedagogů. V současné době jsou publikovány studie, které hledají způsoby jak zvýšit počet kvalifikovaných učitelů a to zejména angličtiny, protože její výuka je nejvíce preferována žáky na českých školách. Jedním ze způsobů jak se může podpořit dobrá kvalifikace pedagogů je zařazení kombinovaných studijních oborů pro budoucí učitele jazyků.

Cílem práce bylo provést srovnání České republiky s vybranými zeměmi. K naplnění tohoto cíle bylo využito informací z různých studií, kde byly získány podklady pro srovnání jednotlivých vzdělávacích systémů a požadavků pro kvalifikaci budoucích pedagogů.

Dílčím cílem bylo pak zaměřením se na nutnou kvalifikaci budoucích pedagogů v různých zemích.

Jaké by bylo doporučení pro budoucí pedagogy cizích jazyků? Jedním z mého pohledu důležitým faktorem pro pedagoga by mělo být jako je například v Irsku požadavek na vycestování a dlouhodobý pobyt v zemi, kde je daný cizí jazyk oficiálním. Tzn., že by učitel před zahájením působení na škole nějakou dobu setrval v zemi a poznal jak její kulturu, tak i skutečnou tvář země, která se v knihách popsat nedá. Naopak pouze setrvání v zahraničí nestačí pro to, aby se učitel stal dobrým. Pro učení je velmi důležité znát gramatické základy a struktury vět. Proto by bylo dobré pro učitele cizích jazyků, kteří nemají vystudovaný obor vyučování cizího jazyka přímo na pedagogické fakultě absolvovat speciální kurzy, kde se technika vyučování daného jazyka řeší. Velmi pozitivně také hodnotím způsob výuky v Rakousku, kde budoucí pedagog před řádným ukončením vysokoškolské kvalifikace nějakou dobu setrvává ve škole, kde funguje jako plně kvalifikovaný učitel. Tímto způsobem se velmi dobře získává potřebná praxe pro budoucí kvalitní výkon profese pedagoga.

Česká republika má velké množství dobře kvalifikovaných odborníků, kteří velmi efektivně dokáží aplikovat nové přístupy ve výuce cizích jazyků. Dobrým případem může být úspěšné zavedení přístupu CLIL na některých školách. Přístup CLIL je z mého pohledu velmi efektivní metoda podporující výuku cizích jazyků a měla by být dále podporována.

Čeští učitelé jsou v některých případech platově znevýhodnění oproti některým kolegům zahraničních škol. Platy pedagogických pracovníků byly a jsou hojně diskutovány a i v této problematice lze vidět pozitivní posun. Zvýšením váženosti učitelské profese a zároveň lepším platovým ohodnocení dojde alespoň z části k zamezení odchodu některých kvalifikovaných pedagogů cizích jazyků do jiných oborů.

Summary

The Czech Republic is a member state of EU and other international organizations. Because of that fact it is necessary to have good communication skills in the field of foreign languages for Czech citizens. Sufficient number of well qualified teachers is a very important thing for good people's communication skills. There are number of studies which show the analyses of finding a way how to improve the number of well qualified teachers, especially teachers of English. Study of English is favored in majority of Czech schools. One way how to improve a qualification of Czech teachers is to introduce a part time study at universities for language teachers.

The main aim of my skilled work is comparison of The Czech Republic and other states. Information from different studies of distinct educational systems and qualification needs for future teachers were used to fulfill the aim of my work.

Specialization to the qualification needs for future teachers was the partial aim.

Which recommendation there could be for future teachers? In Ireland there is a need for future teachers to stay in the state where the studied language is official. This also in my view could be a recommendation for future teachers. This means that a teacher before starting career stay sometime abroad, experience the culture and find out the real face of the country where the language is spoken, which cannot be shown in books. On the other hand, not only stay in some country helps the teacher to be good. It is very important for teaching to know grammar and structures of sentences. It is essential for the teachers who are not qualified in the field of teaching to go through some special courses where the teaching technique is shown. I evaluate very positively the study way in Austria. Where future teachers before getting fully qualified stay some time at school where they participate on the teaching as normally qualified teachers. This way is very good for gaining experiences.

The Czech Republic has a high number of specialists, who can very effectively introduce new techniques in the field of language education. A good example is implementing CLIL at some schools. I see CLIL as a very positive way of supporting language education and this way of teaching foreign languages should be further supporting.

Czech teachers earn less than teachers in some other states. The salaries are very often discussed in the Czech Republic, and in this issue we can see some positive improvement. Increasing respect of teachers and better salaries cut down leaving of well qualified teachers to other branches.

10. Seznam literatury

Knižní zdroje:

- **PRŮCHA, Jan** . *Interkulturní komunikace : Základy mezinárodní komparace vzdělávacích systémů*. Vydání 1. Praha : Grada, 2010. 199 s. ISBN 978-80-247-3069-1.
- **PRŮCHA, Jan** . *Interkulturní psychologie : Sociopsychologické zkoumání kultur, etnik, ras a národů*. vydání 3. Praha : Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-709-1
- **PRŮCHA, Jan** . *Vzdělávání a školství ve světě : základy mezinárodní komparace vzdělávacích systémů*. Vydání 1. Praha : Portál, 1999. ISBN: 80-7178-290-4 : 379.00
- **PRŮCHA, Jan**, *Srovnávací pedagogika*, Praha: Portál, 2006. ISBN: 80-7367-155-7
- **WALTEROVÁ, Eliška**, *Srovnávací pedagogika, Vývoj a proměny v globálním kontextu*, Praha 2006, Univerzita Karlova v Praze – Pedagogická fakulta, ISBN: 80-7290-269-5
- **OSTLER, Nicholas**. *Říše slova : jazykové dějiny světa. [z anglického originálu ...] přeložila Petra Andělová*; Vydání 1. v českém jazyce. Praha : BB art, 2007 ; ISBN: 978-80-7381-152-5
- **Společný evropský referenční rámec pro jazyky**, Vydání 1. v českém jazyce, Univerzita Palackého v Olomouci 2002, ISBN: 80-244-0404-4

Publikace uveřejněné na internetu:

- **Klíčové údaje o výuce jazyků ve školách v Evropě**. In *Klíčové údaje o výuce jazyků ve školách v Evropě* [online]. vydání 2. Brusel : Výkoná agentura pro vzdělávání, kulturu a audiovizuální oblast (AECEA P9 Eurydice), 2008 [**cit. 2012-01-25**]. Dostupné z WWW: <<http://www.eurydice.org>>. ISBN 978-92-9201-010-2.

- **Národní plán výuky cizích jazyků.** In *Národní plán výuky cizích jazyků* [online]. Praha : Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2006 **[cit. 2011-10-27]**. Dostupné z WWW: <www.msmt.cz>.
- **Tématická zpráva.** In *Souhrné poznatky o podpoře a rozvoji cizích jazyků v předškolním, základním a středním vzdělávání v období let 2006-2009* [online]. Praha : Česká školní inspekce, 2010 **[cit. 2011-10-27]**. Dostupné z WWW: <www.csicr.cz>.
- **Integrovaná výuka cizího jazyka a odborného předmětu – CLIL**, sborník z konference, texty recenzovala Mgr.Gabriela Klečková, Ph.D., [online]. FPEZCU v Plzni. 1.vydání Praha 2011: Výzkumný ústav pedagogický v Praze. ISBN: 978-80-87000-85-4 **[cit. 2011-11-04]**. Dostupné z WWW: <http://www.vuppraha.cz/wpcontent/uploads/2011/06/CLIL_defi_28.6..pdf>. ISBN: 978-80-87000-85-4.
- **Souhrnná analýza k postavení dalšího cizího jazyka u nás a v Evropě** [online]. publikovaná dne 22.12.2010 **[cit. 2011-11-04]**. Dostupné z WWW: <http://clanky.rvp.cz/clanky/J/JAZYKOVE-VZDELAVANI.html>.
- **Zákon o pedagogických pracovnících č. 563/2004 Sb.** ze dne 24. září 2004 Platné znění zákona o pedagogických pracovnících k 1. červenci 2010 [online]. **[cit. 2012-01-10]**. Dostupné z WWW: <http://www.msmt.cz/ministerstvo/zakon-o-pedagogickych-pracovnicich-a-o-zmene-nekterych-zakonu-1>.
- Slovensko: **ZÁKON č. 317/2009 Z. z o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch** a o zmene a doplnení z 24.júna 2009, [online]. **[cit. 2012-01-10]**. Dostupné z WWW: <http://www.minedu.sk/data/USERDATA/Legislativa/Zakony/317_2009.pdf 1>.
- Finsko: **Organisation of the educational systém in Finland** (organizace vzdělávacího systému ve Finsku) část 8: „Teachers and educational start“ (Učitelé a pedagogický sbor); [online]. **[cit. 2012-01-10]**. Dostupné z WWW:<http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/eurybase/eurybase_full_reports/FI_EN.pdf, 2011>.

- **Irsko: General and special requirements for teachers of recognised subjects in mainstream post – primary education** (Obecné a speciální požadavky pro učitele uznávaných předmětů v hlavním proudu vzdělávání – základním školství) [online]. [**cit. 2012-01-10**]. Dostupné z WWW: http://www.pac.ie/hdip/downloads/GeneralandSpecialRequirements_2008.pdf.
- **Teachers' and School Heads' Salaries and Allowances in Europe, 2009/10**, [online]. [**cit. 2012-02-16**]. Dostupné z WWW: http://eacea.es.europa.eu/education/eurydice/key_data_en.php.

Další internetové zdroje:

- Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy: www.msmt.cz
- **Přehled nejběžnějších dostupných jazykových zkoušek** sestavený podle informací poskytnutých jazykovými školami s právem státní jazykové zkoušky a zahraničními kulturními instituty v České republice, Čermáková Helena, 2011 www.msmt.cz/file/15652; [**cit. 2012-02-16**]
- **Statistická ročenka školství** – dle jednotlivých let – výkonové ukazatele; Kapitola C Základní vzdělání; tabulka C1.17 Základní vzdělání – žáci učící se cizím jazykům celkem, z toho povinný předmět, nepovinný předmět – podle území (<http://toiler.uiv.cz/rocenka/rocenka.asp>); [**cit. 2012-02-16**]
- **Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích**: www.jcu.cz
- **Internetová encyklopedie Wikipedia**: www.wikipedia.cz, www.wikipedia.org;
- **Evropský parlament, Jazyková politika**: http://circa.europa.eu/irc/opoce/fact_sheets/info/data/policies/culture/article_7316_cs.htm); [**cit. 2012-03-14**]